

Leto XVIII. Štev. 177
DIREKTOR »BORBE«
VELJKO VLAHOVIĆ
GLAVNI IN ODGOVORNI
UREDNIK
DUSAN BLAGOJEVIĆ
UREJA UREDNIŠKI ODBOR
List izhaja vsak dan razen
petka - Cena 10 dinarjev

Ljudska PRAVICA

BORBA

GLASILO ZVEZE
KOMUNISTOV JUGOSLAVIJE

»LJUDSKA PRAVICA«
USTANOVljena 8. OKTOBRA
1934 • MED NARODNOOSVO-
BODILNO BORBO JE IZHA-
JALA KOT 14-DNEVNIK IN
TEDNIK. OD OSVOBODITVE
DO 1. JUL 1951 KOT DNEV-
NIK. NATO PA KOT TEDNIK
• OD 1. JUNIJA 1953 IZHAJA
KOT »BORBA« ZA SLOVENIJO

IZJAVA DRŽAVNEGA PODTAJNIKA ZA ZUNANJE ZADEVE DR. BEBLERJA NA POTI IZ ATEN

SPORAZUMELI SMO SE o najprimernejših in konkretnih korakih k napredku

Skoplje, 12. jul. (Tanjug). — Vodja jugoslovanske delegacije na trojni konferenci zunanjih ministrov v Atenah, državni podtajnik za zunanje zadeve dr. Aleš Bebler je izjavil predstavnikom tiska v vlaku med vožnjo iz Djevdjelije v Beograd, da so grški uradni krogi in grško ljudstvo prisrčno sprejeli jugoslovansko delegacijo.

»Simpatije do Jugoslavije,« je poudaril dr. Bebler, »so bile izraz prečiščanja, da je tristranski sporazum trden in da je atenska konferenca nov korak k nadaljnjemu sodelovanju.«

»Pomen te konference,« je dejal dr. Bebler v odgovoru na vprašanje novinarjev, »je v tem, da je bila v novem mednarodnem položaju, saj se je spreminjala oziroma se spreminja taktika zunanje politike Sovjetske zveze. Potemtakem je logično,« je nadaljeval dr. Bebler, »da je konferenca predvsem razčlenila tendenco sprememb v mednarodnem položaju.«

»Proučili smo možnost, kako bi kar najbolj konstruktivno prispevali k popuščanju svetovne napetosti,« je dejal dr. Bebler. »V tem smislu smo ugotovili, da nastale spremembe odpirajo nove možnosti za zmanjšanje mednarodne napetosti in za reševanje nerešenih problemov, na drugi strani pa lahko pomenijo tudi novo nevarnost.«

Dr. Bebler je dejal, da bi utegnile nastati nove nevarnosti, če bi nas zazibale utvare glede politike Sovjetske zveze, ki bi utegnile pripeljati do določene demobilizacije. »Zategadelj,« je dejal dr. Bebler, »smo našli formulo skupnega stališča, da pristopimo k zmerni, trdni in budni politiki.«

Ko je pojasnjeval to formulo, je dr. Bebler dejal, »da trdna politika pomeni krepitve enotnosti treh držav pri nadaljevanju njihovih naporov na področju obrambe in varnosti. Odmerna politika,« je nadaljeval dr. Bebler, »pomeni zavzemanje takšnih stališč, ki izražajo dosledne miroljubne smotre treh držav, pri čemer podpirajo tendence popuščanja v mednarodnem položaju z aktivnim in konstruktivnim sodelovanjem pri naporih za zmanjšanje napetosti.«

Dr. Bebler je potem dejal, da je bil drugi del konference posvečen praktičnemu delu. Ocenili so metode dosedanjega trojnega sodelovanja in proučili najboljše metode za napredke tega sodelovanja v bodočnosti. »Na

tem delu zasedanja,« je poudaril dr. Bebler, »smo našli brez večjih težav skupni jezik in se sporazumeli o najprimernejših in konkretnih korakih napredka, kar je bilo zelo jasno povedano v komunikaciji.«

»Sodelovanje balkanskih držav,« je poudaril dr. Bebler, »ni samo zveza ali instrument obrambe in tudi nima deklarativnega značaja, pač pa je to zveza za sodelovanje v polnem smislu besede.« Dr. Bebler je poudaril, da je ta zveza ustvarjena s perspektivo, da se bo še razvijala in da bo s svojim miroljubnim sodelovanjem prispevala k utrditvi resničnega miru.

»Lahko bi rekli,« je poudaril dr. Bebler, »da je imelo na atenski konferenci največji pomen stališče do Albanije, saj se je tu v sedanjem trenutku najjasneje pokazal pravi smisel in značaj politike treh držav do drugih držav, zlasti pa do sosednih.«

Dr. Bebler je dejal, da so informbirojevska propagandna in drugi, ki jim ni po godu sodelovanje balkanskih držav, napadli ankarško pogodbo kot agresivno in da so bile zlasti pogoste takšne obtožbe v zvezi z Albanijo, zaradi česar je stališče do tega vprašanja postalo posebno pereče. »Odnosi držav balkanskega sporazuma do Albanije,« je dejal dr. Bebler, »so lahko barometer naše politike in naših namenov.« Konferenca je na to odgovorila z zelo pozitivno izjavo in zavzela jasno in miroljubno stališče do sosedov sploh, zlasti pa z deklaracijo o spoštovanju neodvisnosti Albanije, ki poudarja, da je neodvisna Albanija pomemben element miru na Balkanu.

»Skratka,« je dejal na koncu dr. Bebler, »lahko sodimo, da je sestanke ministrov Jugoslavije, Grčije in Turčije velik uspeh in pomemben prispevek k stvari miru na svetu.«

Na vprašanje novinarjev, kakšna je vsebina dela sekretariata za politično in kulturno sodelovanje, je dr. Bebler odgovoril: »Ustanovitev sekretariata je bila nujna zaradi dveh okoliščin: zaradi stopnje našega sodelovanja, ki je čedalje bolj intenzivno in je doseglo bogate uspehe, zaradi česar je bil potreben organ, ki bo spravil v sklad, spremljal in čedalje bolj razširjal dejavnost; druga okoliščina pa so spremembe v mednarodnem položaju, ki bi utegnile v prihodnosti terjati hitrejše reagiranje in utrditev skupnega stališča.«

Jugoslovanska delegacija je danes opoldne potovala skozi Skoplje v Beograd. Na železniški postaji v Skoplju so delegacijo sprejeli predsednik Narodnega sobranja LR Makedonije Dimče Mirev, tajnik Izvršnega sveta LR Makedonije Mito Hadži-Vasilev in grški konzul v Skoplju g. Dimitrios Eraklidis.

BORBENI PRAZNIK črnogorskega ljudstva

Vrha Lovčena

Na današnji dan pred 12 leti so se ob zori razlegli na Vučevu in v Virpazarju prvi strel črnogorskih upornikov, ki so bili znanilci težke in surove, toda slavne borbe golorokega ljudstva za socialno in narodnostno osvoboditev, za gospodarsko in kulturno preobrazbo. Z julijskim partizanskim ognjem so Črnogorci skupaj z ostalimi narodi prižgali baklo, katere plamen je zajel vso Jugoslavijo. To je bil bojni odziv na poziv Komunistične partije in tov. Tita za boj zoper fašistične osvajačce.

Vstaja je zajela vse kraje. Vse ljudstvo se je dvignilo in v nekaj dneh so razen utrjenih mest osvobodili vso Crno goro. To so bili najslavnejši dnevi črnogorske zgodovine.

Od julijskih dni vstaje je minilo 12 let. Vsako izmed njih je bilo poglavje zase. Dogodki, kakor je bila osvoboditev v julijskih dneh, poraz v Plevljah, vstop najboljših borcev v vrste IV. in V. proletarske brigade, ki so krenili v druge kraje, da bi se tam borili, zmaga v letu 1945, odločen odgovor novemu napadalu l. 1948, izrečen skupaj z ostalimi jugoslovanskimi narodi, začetek graditve železarne, so samo epizode junaške poti črnogorskega naroda.

Črna gora slavi 13. julij in korenito spreminja svoj lik. Iz zaostale pokrajine, katere pasivnost je prešla že v pregovor, raste v močno gospodarsko področje. Zgradili so svojo prvo tovarno, progno Nikšić-Titograd, odprli nove boksitne rudnike, v Nikšiću grade železarno in hidroenergetski sistem Gornja Zeta, začeli so graditi progno Beograd-Bar, odprli prvo visoko šolo in ustanovili znanstveni inštitut. Črnogorci so lahko ponosni na revolucionarno delo, ki so ga opravili in ki ga sedaj nadaljujejo ob nesebični pomoči bratskih narodov in pod vodstvom Partije in Tita.

Italija nima pravice kolonizirati STO

Izjavi dveh uglednih tržaških independistov Maria Stocce in dr. Gianpiccola

Trst, 12. julija (Tanjug). Glede na ukrepe rimske vlade, usmerjene k raznarodovanju slovenskega ozemlja v cono A STO in na množično naseljevanje italijanskih beguncev in ljudi iz Italije, sta tržaška independista, odvetnik Mario Stocca in dr. Mario Gianpiccola razložila svoje mnenje in stališče svojih strank. — Advokat Stocca je predsednik Tržaškega bloka, dr. Gianpiccola pa je član vodstva Fronte neodvisnosti in zastopnik svoje stranke v tržaškem občinskem svetu.

»S temi volivci, ki jih je precej,« je dejal Stocca, »manevrirajo na upravnih volitvah v cono A. Italijanske oblasti so izkoristile stanovanjsko krizo in začele graditi v takem obsegu, da je to že kolonizacija in poskus, spreminiti jezikovni položaj med Trstom in italijansko mejo. V Devinu so zgradili vas za ribiče v kraju, kjer sploh ni rib, v načrtu pa je gradnja več sto stanovanj na kraškem svetu ob obalni cesti pri Sesljanu. Razen tega mnogo grade tudi v Sv. Križu, naseljenici pa prihajajo tudi na Opčine Ker nezaposleni naseljenici v novih krajih nimajo možnosti za zaposlitev, odhajajo v mesto, kjer dobe delo v škodo krajevskih brezposelnih.«

Dr. Gianpiccola je odgovoril na vprašanje o istem problemu ter dejal, da je tržaška Fronta neodvisnih proti naseljevanju Italijanov v cono A STO. »Mi smo proti kolonizaciji beguncev iz Istre in Dalmacije v cono A STO — je dejal — ker to veča gospodarsko krizo in spreminja etnično ter politično podobo cone A. Ljudje, ki so optimalni za italijansko državljanstvo, imajo vse pravice, da se naselijo na ozemlju italijanske republike, nimajo pa pravice za naselitev na STO. Na ozemlju, ki so ga s podpisom mirovne pogodbe septembra 1947 izločili iz italijanske države.«

Na koncu je dr. Gianpiccola izrazil prepričanje, da morajo podpisnice mirovne pogodbe z Italijo posredovati glede na italijansko kolonizacijo cone A STO

»S temi volivci, ki jih je precej,« je dejal Stocca, »manevrirajo na upravnih volitvah v cono A. Italijanske oblasti so izkoristile stanovanjsko krizo in začele graditi v takem obsegu, da je to že kolonizacija in poskus, spreminiti jezikovni položaj med Trstom in italijansko mejo. V Devinu so zgradili vas za ribiče v kraju, kjer sploh ni rib, v načrtu pa je gradnja več sto stanovanj na kraškem svetu ob obalni cesti pri Sesljanu. Razen tega mnogo grade tudi v Sv. Križu, naseljenici pa prihajajo tudi na Opčine Ker nezaposleni naseljenici v novih krajih nimajo možnosti za zaposlitev, odhajajo v mesto, kjer dobe delo v škodo krajevskih brezposelnih.«

Dr. Gianpiccola je odgovoril na vprašanje o istem problemu ter dejal, da je tržaška Fronta neodvisnih proti naseljevanju Italijanov v cono A STO. »Mi smo proti kolonizaciji beguncev iz Istre in Dalmacije v cono A STO — je dejal — ker to veča gospodarsko krizo in spreminja etnično ter politično podobo cone A. Ljudje, ki so optimalni za italijansko državljanstvo, imajo vse pravice, da se naselijo na ozemlju italijanske republike, nimajo pa pravice za naselitev na STO. Na ozemlju, ki so ga s podpisom mirovne pogodbe septembra 1947 izločili iz italijanske države.«

Na koncu je dr. Gianpiccola izrazil prepričanje, da morajo podpisnice mirovne pogodbe z Italijo posredovati glede na italijansko kolonizacijo cone A STO

Valdo Magnani v Novem Sadu

Novi Sad, 12. julija. Vodja gibanja neodvisnih italijanskih socialistov g. Valdo Magnani je danes prispel v Novi Sad, kjer je obiskal predsednika Izvršnega sveta Ljudske skupščine Vojvodine Stevana Doronjskega. V dnevrem razgovoru, ki so ga udeležili predsednik Ljudske skupščine Vojvodine Luka Mrkšič, predsednik Zadrugne zveze Vojvodine Djura Jovanović in več članov Izvršnega sveta, se je g. Magnani zanimal za razna vprašanja naše politike na vasi, zlasti pa za razvoj in perspektive združnega gibanja v Vojvodini.

Iz Novega Sada je g. Valdo Magnani odpotoval v Vrbas, kjer bo obiskal kmečko delovno združbo »Sutjeska«.

PLENUM CK LJUDSKE MLADINE JUGOSLAVIJE JE KONČAL DELO

Osnovna naloga: poglobljanje politične dejavnosti mladine

Včeraj dopoldne se je nadaljeval plenum Centralnega komiteja Ljudske mladine Jugoslavije.

Predsednik Centralnega komiteja Ljudske mladine Slovenije, Tine Remškar, ki je prvi prošil za besedo, je govoril o zapostavljanju politične vzgoje mladine. Med drugim je izrazil zaskrbljenost, da del naše mladine »ne kaže zanimanja za politična vprašanja, za naš razvoj«. To je znatno posebno za slovensko srednješolsko mladino. Remškar je vztrajal pri tem, da je treba politična vprašanja in razne uredbe razlagati mladini na širši osnovi, tako da bo ob poznavanju vseh uredb in predpisov dobila tudi širšo perspektivo. Morali bi organizirati razprave o vseh vprašanjih, ki zanimajo mladino. Dosedanje delo v organizacijah — je dejal Tine Remškar — je dokaj ozko, ne zadovoljuje vseh zahtev in včasih ni v skladu z željami mladine.

Nato je govoril Krste Markovski, član predsedstva Centralnega komiteja Ljudske mladine Jugoslavije. Posebej se je pomudil ob razpravi tovariša Veljka Vlahoviča, člana Centralnega komiteja Zveze komunistov Jugoslavije, ki je predvčerajšnjim na plenumu dejal, da se delo med mladino zvečine omejuje po eni strani na ideološko izpopolnjevanje komunistov, ki delajo z mladino, po drugi pa na politično dejavnost mladinskih organizacij. Markovski je ugotovil, da se mladinska vodstva, več ukvarjajo s tehničnimi vprašanji kot pa s političnim delom med mladino in da mora biti prav politično delo osnovni smoter. Med drugim je omenil, da bi bilo treba zborovati volivce, ki

se bodo sestajali po občinah pred volitvami, čimbolj izkoristiti za aktivizacijo mladine.

Nato so razpravljali o športu. Ugotovili so, da ima profesionalizem mnoge slabe posledice. Milijan Neoričič, predsednik Centralnega komiteja Ljudske mladine Jugoslavije, je bil proti profesionalizmu v športu, ker ni mogoče razumeti, »zakaj naj bi v socializmu človek postal po poklicu nogometaš« in ker »bodo tisoči mladih ljudi posvetili ves svoj čas in vse svoje misli temu, da postanejo profesionalci, komaj desetini izmed teh pa bo to uspelo«. To bo prineslo številna razočaranja, kot posledico tega pa bomo imeli ljudi, ki bodo igrali nogomet, a se ne bodo ničesar naučili, ničesar dosegli. Tovariš Neoričič je našel še druge razloge proti profesionalizmu v nogometu. Tako meni, da bo to škodljivo vplivalo na razvoj drugih športnih panog kupovanje in plačevanje igralcev bo povzročilo strasti, boj proti takim pojavom pa bo še težji.

Ker je bila razprava o profesionalizmu zelo živahna in ker so ugotovili, da je to resno vprašanje, za katerega so prav mladinske organizacije najbolj zainteresirane, ker so se mnogi mladinci vključili v fizikalna društva, so sklenili, da bodo na prihodnjem plenumu nadrobno razskali položaj in današnje škodljive pojave v fizikalni ter na temelju te analize sprejeli sklepe.

Po razpravi o političnem in vzgojnem delu med mladino, ki so se je med drugim udeležili tudi Branko Karanović (Hrvatska), Stevan Filipović, tajnik Pedago-

škega društva Jugoslavije, Budo Soškić, član predsedstva Centralnega komiteja Ljudske mladine Jugoslavije, je imel zaključno besedo Milijan Neoričič. Na kratko je povzel sklepe razprave, in dejal, da je osnovna naloga razvijanje čim širše politične dejavnosti mladine, da se na zmagah socializma gradi in utrjuje moralna in politična epatnost mladine. Zmagaj socializma v naši državi naj navda s ponosom in navdušje slehernega mladince. Neoričič je nato dejal, da je treba okrepitev organizacije ljudske mladine. »Razpravljati moramo o liku ljudske mladine o članstvu v Ljudski mladini. S tem se bo organizacija krepila. Ne bomo tega postavljali kot pogoj za članstvo v Ljudski mladini. Toda Ljudska mladina mora zavzeti aktivno stališče do vseh vprašanj.«

Milijan Neoričič je med drugim poudaril, da je treba storiti več za ideološki dvig ljudi, ki delajo z mladino preprečiti izhajanje slabih stripov in podobnih publikacij, izdajati pa dela s pozitivno vsebino, ki bodo ustrezala določeni starosti mladine.

Potem ko so predsedstvo Centralnega komiteja Ljudske mladine Jugoslavije, ki je imelo doslej 9 članov spopolnili s 4 novimi izvoljenimi člani — v predsedstvo so prišli Anton Krainović (Hrvatska), Luka Banović (Crnogora), Alija Vejzagić (Bosna in Hercegovina) in Djuže Ruskovsk (Makedonija), je plenum včeraj okrog poldneva končal delo.

Molotov zavrnil pomoč ZDA Vzhodni Nemčiji

Sovjetska nota veleposlaništvu ZDA z obdolitvami Connanta in Adenauerja, češ da sta soodgovorna za vzhodnonemške nemire

Moskva, 12. julija. Sovjetska uradna agencija »Tass« sporoča, da je sovjetski zunanji minister Molotov danes poslal noto veleposlaništvu ZDA v Moskvi in zavrnil ponudbo ameriške vlade, naj bi razdelila prebivalcem vzhodnega Berlina živila v vrednosti 15 milijonov dolarjev. Noto sovjetskega zunanjega ministra poudarja, da vlada ZDA »ni bila pravilno obveščena o položaju v Vzhodni Nemčiji, kar »ni prav nič presenetljivo, če se upošteva,« informacije o Vzhodni Nemčiji prihajajo iz takih virov kot sta ameriški visoki komisar Connant in bonnski kancler Adenauer, ki sta predvsem odgovorna za kršitev javnega reda v vzhodnem Berlinu.

Noto zatem dolži Connanta in Adenauerja, da sta ob izbruhu neredov v vzhodnem Berlinu organizirala in poslala cele skupine plačanih agentov in zločinških elementov iz ameriškega sektorja mesta, da bi povzročili nerede v vzhodnem Berlinu.

Molotov dalje očita vladi ZDA, da je ponudila pomoč v živilih Vzhodni Nemčiji, ne da bi se pred tem pogovorila z vzhodno-

nemško vlado, kar je, kakor je rečeno v noti, »žaljivo početje celo za kolonialni narod in kaj šele za nemški narod in njegovo zakonito vlado.«

Sovjetski zunanji minister pravi na koncu, da vlada ZDA s svojo ponudbo ni izrazila zaskrbljenosti zaradi prehrane nemškega prebivalstva, pač pa se je »hotela zateči k propagandistični spletki«. Molotov spričo tega pripominja, da je sovjetska vlada že poslala pomoč v živilih prebivalcem Vzhodne Nemčije in da je pripravljena tudi v prihodnje pomagati Vzhodni Nemčiji.

Odlikovanja črnogorskih prvoborcev

Z ukazom predsednika Federativne ljudske republike Jugoslavije je bilo za junaštvo v boju proti narodnim sovražnikom ter za junaštvo in zasluge med narodnoosvobodilno borbo od 1941 do 1945 odlikovanih z redom Narodnega heroja več uglednih predstavnikov črnogorskega političnega, kulturnega in javnega življenja ter padlih borcev.

Slovensko obrtništvo napreduje

O čem so razpravljali na plenarni seji Obrtne zbornice LRS

Ljubljana, 13. jul.

Včeraj je bila v Ljubljani II. plenarna seja upravnega in nadzornega odbora Obrtne zbornice LRS, ki je razpravljala o mnogih pomembnih obrtniških problemih. Iz poročila predsednika Obrtne zbornice tov. Milana Kristana ter iz razprave, v katero je posegla večina odbornikov, se da razbrati naslednje gibanje v obrtništvu:

V I. četrtletju letos je bilo prijavljenih 367, odjavljenih pa 405 obrtnih obratov. V državnem sektorju je bilo prijavljenih 48 novih obratov, odjavljenih pa 55, večinoma zaradi nerentabilnosti, ki pa je precej problematična ter bi jo bilo dobro osvetliti s prodornejšo analizo. Zadržni sektor je zaznamoval prirastek, prijaviteli so se tudi štirje novi državni obrtni mojstri, zasebni sektor pa je odjavil 80 obrti. Največ državnih in zadržnih delavnic je bilo ustanovljenih v okrajih Maribor-okolica in Kranj, v okraju Kočevje in v Ljubljani pa so se na novo prijaviteli predvsem privatniki. Če primerjamo spremembe po strokah, lahko ugotovimo, da je bil največji prirastek v mehaniki stroki, medtem ko se je zmanjšalo število obratov v čevljarstvu, šiviljski, krojaški in podkovsko-kovaški stroki. Primerjava teh podatkov z gibanjem v prvem četrtletju lanskega leta, ko je bilo 292 prijav in 445 odjav, kaže, da se obrt letos ugodneje razvija.

Nova delovna sila v obrtništvo se je zaposlila največ v kamnosečstvu, v mehaniki ter v strojnem ključavničarstvu, najbolj pa se je zmanjšala v čevljarstvu, krojaški in šiviljski stroki. Ob koncu letošnjega I. četrtletja je bilo v Sloveniji skupno 16.181 obrtnih obratov, v katerih je bilo zaposlenih 45.328 delovnih moči. V državnem sektorju je bilo 1576 obratov s 15.000 delavci (v tem sektorju so večje delavnice), v 15.987 privatnih obrtnih podjetjih je delalo 27.824 ljudi, približno 4500 ljudi pa je bilo zaposlenih v združenem sektorju.

Nekatere stroke niso zadostno zasedene. Optiki, galvanizerji, graverji, pasarji, krovcji in izdelovalci preprog so samo v treh okrajih, vodnjakarji in puškarji

le v štirih, zlatarji v šestih, kemične čistilnice oblek v sedmih, elektromehaniki v osmih, dežnikarji pa samo v devetih okrajih.

Razprava je pokazala, da je bilo letos precej težav pri vključevanju vajencev, ker se ni znana nova učna doba, redno vključevanje vajencev pa bi se moralo pričeti že 1. junija. Stvar skušajo rešiti obrtna podjetja tako, da za zdaj vključujejo vajence po prejšnji učni dobi, ki se bo popravila naknadno, ko bo prišlo uradno določilo.

Po izidu uredbe o sprostitvi poslovnih prostorov in prostem določanju najemnin so zlasti uslužnostni obrtni obrati začeli dražiti storitve, kar prizadene ne samo potrošnike, ampak tudi obrtnike, saj promet v teh obrtnih obratih pada, kar ovira redno poslovanje in sili k odpuščanju delovne sile.

V razpravi je bilo slišati tudi pritožbe, da nekateri okrajni oziroma mestni ljudski odbori izdajajo obrtna dovoljenja, ne da bi se poprej posvetovali s tamkajšnje obrtne zbornice, kar seveda ni prav ter je treba vsa taka obrtna dovoljenja razveljaviti.

Nekateri diskutanti so se potoževali, da bi ostale nabavno-prodajne obrtniške zadrage v se-

danji obliki. Pri tem kaže poudariti, da nikakor ne gre za likvidacijo tovrstnih zadrug, kakor so stvar razumeli nekateri diskutanti, ampak le za ustrezno reorganizacijo, ki naj izključi monopol, ki se je v nekaterih nabavno-prodajnih obrtniških zadrugah že nevarno zaredil.

Na plenumu so razpravljali tudi o novem obrtniškem zakonu. Predsednik Obrtne zbornice LRS tov. Ivan Kristan je razložil, da se pripravljajo pravzaprav šele prve teze za zakonski osnutek. Novi obrtniški zakon bo nedvomno mnogo pripomogel k razvoju obrtništva, saj bo rešil nekatere zgočene probleme. Med drugim se računa, da bo novi zakon uvedel obvezno socialno zavarovanje obrtnikov. Za odmero dohodnine bo po vsej verjetnosti določil paskel po številu delovne sile v vsakem obrtnem obratu, tako da bo vsak obrtnik že vnaprej lahko računil: toliko imam tuje delovne sile, zato bom plačal toliko in toliko davka. Davek na promet proizvodov bo vsebovan že v cenah surovin. Nadalje se tudi računa, da bo novi zakon določal, da obrtna podjetja, ki dosežejo do 1 milijon dinarjev letnega prometa, ne bodo dolžna voditi knjigovodstva.

RAZPRAVA O OTROŠKIH DOKLADAH

Uredba o otroških dokladah naj bi upoštevala tudi starost otrok

Beograd, 12. julija.

Osnutek uredbe o otroških dokladah so začele obravnavati tudi sindikalne organizacije. Predsedstvo Centralnega odbora sindikata mornarjev je na zadnji seji proučilo osnutek uredbe o otroških dokladah ter izreklo o njem svoje pripombe in predloge. Predsedstvo poudarja, da so dajatve za otroške doklade res velike in da jih je treba zmanjšati in se prilagoditi realnim možnostim naše skupnosti. Meni pa, da ni prav, da je višina otroških doklad odvisna le od števila otrok. Če otroške doklade destimulativno vplivajo na delovno storilnost pri nekaterih delavcih z več otroki, bi morali po mnenju predsedstva tega sindikata vzlic temu upošte-

vati, da so izdatki za odrasle otroke neprimerno večji, kakor pa za vzdrževanje majhnih otrok. Pri večjih otrocih ne gre samo za hrano, marveč tudi za večje izdatke za obleko in obutev, za šolske potrebščine itd. Zato predsedstvo mornarjev predlaga, naj bi razen imovinskega stanja staršev upoštevali tudi starost otrok. Po predlogu, ki so ga poslali centralnemu svetu Zveze sindikatov, naj bi za otroke do 7. leta določili manjše, za starejše otroke pa večje doklade.

Uredništvo »Borbe« je nadalje dobiva pisma svojih bralcev s predlogi in mnenji o osnutku za spremembo uredbe o otroških dokladah. Ivan Kuta iz Vajeva piše med drugim:

Razširjeni plenarni sestanek CK ZK Bosne in Hercegovine

Sarajevo, 12. jul. (Tanjug)

Danes dopoldne se je začel v Sarajevu razširjeni plenarni sestanek CK Zveze komunistov Bosne in Hercegovine, na katerem so navzoči tudi tajniki okrajnih in mestnih komitejev in komiteji večjih podjetij. Ta sestanek je bil sklican v zvezi z drugim plenarnim sestankom CK Zveze komunistov Jugoslavije in pismom, ki ga je CK Zveze komunistov Jugoslavije poslal organizacijam Zveze komunistov Jugoslavije.

Med dopoldansko razpravo je več udeležencev plenuma govorilo o liku komunista in njegovem sodelovanju pri izvajanju vseh ukrepov vlade in ostalih organov ljudske oblasti za nadaljnjo zgraditev socializma v naši državi. Med razpravo so ostro grajali stališče dela članstva Zveze komunistov zlasti v podjetjih, ki pri razpolaganju s presežkom plačnega sklada ne upoštevajo koristi skupnosti, temveč zgolj svoje osebne koristi. Poudarili so tudi, da je nujno potrebno, da se okrepi ideološko-politično delo s člani Zveze komunistov, da spoštujejo sklepe bivših organizacij in okrepe boj proti sovražnim elementom, ki zlorabljajo demokratične oblike za doseg svojih smotrov.

Plenum se nadaljuje danes popoldne.

Pisma uredništvu

O pobudi »Naše stvarnosti«

Tovariš urednik!

Rad bi povedal nekaj besed o pobudi revije »Naša stvarnost«, ki ji, kakor kaže, javnost ni posvetila dovolj pozornosti. V peti številki je tovariš Vlado Dedič v članku o nekaterih izkušnjah s svojih predavanj poudaril, kako zelo se zanimajo naši ljudje za zunanje politične probleme, celo bolj kakor običajno domnevamo. Hkrati je ugotovil, da je večina našega občinstva v glavnem primorana črpati obvestila s področja zunanje politike iz dnevnega tiska in iz radijskih postaj in meni, da za sedanji čas to vendarle ne zadostuje.

Ne glede na to, ali bomo vztrajali pri izdajanju revije, ki bi obravnavala izključno zunanje politične probleme, čeprav je takšna publikacija zelo potrebna, moramo vendarle poudariti, da nimamo sploh nobene lepe ilustracije ali revije, ki bi na poljuden način obravnavala sodobna družbena in politična vprašanja.

Napačno bi bilo misliti, da gre tu za vprašanje, podobno vprašanju tako imenovanega literarnega kiča. Ne, pravilna rešitev tega vprašanja je zahteva kulturnih potreb ljudstva, ki jih povsod na svetu bolj ali manj uspešno zadovoljujejo.

Naša publicistika je — navzlic naglemu razvoju — vendarle preveč skromna, da bi glede tega lahko zadovoljila potrebe naših bralcev. Dokler bo občinstvo primorano črpati informacije o raznih problemih pretežno iz dnevnega tiska, bo nevarnost, da bo nekdo tretji, ki najbrž nima z našo socialistično graditvijo nič skupnega, poskušal izkoristiti zanimanje širokih množic in ga usmeriti na svoje različne, vsekakor pa nečiste poti, z izdajanjem ilustriranih publikacij, podobnih »Svetu« in »Sedam umetnostne ipd.«, čeprav smo to doslej skušali preprečiti z upravnimi ukrepi.

Zakaj na primer fotografije naše fotoagencije, ki jih razstavljajo v Beogradu in v nekaterih republikanskih mestih, leže neuporabljene v miznicah in arhivih uredništev ali naših ustanov in uradov, zakaj jih torej ne bi napravili dostopne v obliki ilustracij ali revije vsem bralcem. Takšna revija bi zapolnila veliko vrzel v življenju naših družbenih organizacij, kulturnih domov, čitalnic, knjižnic, lahko bi jo brali v kavarnah, restavracijah, železniških čakalnicah itd. Primer zagrebškega ilustriranega »Vjesnika«, ki izhaja vsako sredo v nakladi okrog 130.000 izvodov in ki ga, prodajajo enako dobro tudi izven Zagreba in Hrvatske, najbolje kaže, kakšno je povpraševanje po takšnem berilu.

Menim, da bi tako našo javnost lahko mnogo bolje seznanili z najnovejšimi političnimi dogodki pri nas, kakor je bil na primer obisk tovariša Tita v Londonu, ali obiski raznih naših političnih, vojaških in gospodarskih delegacij v prijateljskih državah. Nasprotno pa o mnogih političnih in družbenih pojavih na svetu pri nas premalo vemo.

Težave gimnazije v Zagorju

Državna nižja gimnazija v Zagorju je v minulem šolskem letu imela 459 dijakov in dijakinj, ki so bili razmeščeni v 12 razredih, povprečno 38 učencev v razredu. Ob koncu leta je izdelalo 303 učencev ali 66%, polpravni izpit ima 19%, razred pa bo ponavljalo 14,6% ali 67 učencev. Odličnjakov je bilo v minulem šolskem letu le 7 poleg 41 prav dobrih in 156 dobrih.

Pouk in napredek v šoli je oviralo pomanjkanje knjig. Slabo so vplivale razne izdaje šolskih čitank, zlasti v I. in II. razredu. Nekatere knjige so predrage in si jih niso mogli vsi

dijaki nabaviti. Primanjkuje tudi raznih učil, predvsem za pouk fizike in kemije. Veliko pomanjkanje in revščina pa je v telovadnici, kjer pogrešajo zlasti telovadno orodje in blazine. Tudi dolga pot iz okolice ovira učenje pri učenju, zato učiteljski zbor podpira prizadevanja volivcev v Izlakah, da bi na tamkajšnji osnovni šoli ustanovili osemletni kol ali pa odprli I. razred nižje gimnazije. Druga rešitev bi bila mogoča z ustanovitvijo dijaškega doma v Zagorju. — Menjavanje učiteljev med šolskim letom vpliva kvarno na učni uspeh. V Zagorju je bil predmetnik popolnoma izpopolnjen šele ob pričetku II. polletja, torej sredi leta.

Roditeljski sestanki, skupni in razredni so bili letos zelo dobro obiskani. Uprava rudnika je dala gimnaziji znesek 200.000 din za opremo novih učilnic, kar dokazuje, da se ljudje zanimajo za razvoj šole.

Zaradi pomanjkanja učnih moči so nekateri učitelji potoževali več kot so bili dolžni, nekateri celo izven učnih ur zlasti dijake, ki so se pripravljali na sprejemni izpit za višje gimnazije. So pa med profesorji tudi taki, ki razen pri pouku niso imeli z dijaki nobene zveze ter tudi niso spoznali socialnih prilik, v katerih se naši dijaki šolajo. — Ocenjevanje je bilo na splošno objektivno. Nekateri učitelji so dočetrat nepriljavljeno stopili v razred, krčili ure, svojevoljno menjavali ure. Taka nedisciplinastična graja in strog ukor.

I. H.

Dnevni tisk jih ne more zadosti obravnavati in to tudi ni njegove naloga.

Dobro urejevano revijo, čeprav bi bila v začetku bolj skromna, brez nepotrebnih senzacij, bi naši ljudje z veseljem sprejeli. Kajti dokler sami ne bomo ustvarili nekaj svojega in dobrega na tem področju, se bomo morali dolgo pritoževati čez tuje vplive, bodisi raznih čitalnic ali publikacij.

Seveda ta naloga ni lahka. »Nedavno se je zgodilo, da so nekje revijo za mednarodna vprašanja ukinili zaradi primanjkljaja, vtem ko so razni zabavni in športni listi veliko rentabilnejši — je rečeno v omenjenem članku »Naše stvarnosti«. Sodi, da bi morali bolj upoštevati splošno politično vlogo naših založb. In ne samo to. Dobro urejevana zunanje politična revija bi imela prav gotovo mnogo bralcev, pa bi bila potemtakem tudi rentabilna. Časopisno-založniška podjetja bi imela tako priložnost, da bi dobro zastavila, hkrati pa bi zadovoljila veliko politično potrebo ljudstva.«

Dobro bi bilo slišati o tem vprašanju mnenje novinarjev, kakor tudi predstavnikov časopisnih podjetij ter ostalih javnih delavcev.

Pobuda »Naše stvarnosti« je realna in izvedljiva in zato jo je treba podpreti. Petar Segvič

»Molči, če želiš obdržati, kar imaš!«

Tovariš urednik!

Mi splitski profesorji smo bili že v stari Jugoslaviji razoroženi glede na službena leta med državnimi uslužbence IV. skupine I. stopnje. Po osvoboditvi smo, ta več, oni manj le, nadaljevali delo na gimnazijah. Tako smo vsi dosegli, nekateri pa tudi presegli potrebna službena leta. Potem so nas upokojili.

Presenetilo nas je, ker nihče izmed nas ni bil, o smislu uredbe o določanju in prevedbah pokojnin, urščen v VI. razred, marveč o razred niže, to je v VII.

Člen 51, točka 1 Uredbe o prevedbah pokojnin določa, da se upokojenec prenajajo glede na skupino, ki so jo imeli o predlojni Jugoslaviji. Če pa upokojenec ni zadovoljen z odločbo po tem členu, lahko na temelju člena 51, točka 2 zahteva razoržitev, kakor da bi bil še o aktivni službi, in naj ga potem prevedejo v ustreznih pokojninski razred. Nas, upokojenih profesorjev je sedem; pritožili smo se na Centralni zood za socialno zavarovanje v Zagrebu zaradi pokojninskega razreda, o katerega smo bili razoroženi. Hkrati smo zahtevali, naj uveljavijo v našem primeru člen 51, točka 2 Uredbe.

Zelo smo bili presenečeni, ko smo iz Zagreba preko Mestnega ljudskega odbora o Splitu dobili odločbo, po kateri ne samo nismo bili razoroženi v zaključni VI. razred glede na službena leta, ki obsegajo tudi delo v šolah po osvoboditvi, marveč so nas prevedli v VIII. pokojninski razred. Da bi bilo naše presenečenje popolno, so nam o MLO rekli, da bomo zmovali dobili VII. razred, proti kateremu smo se pritožili, če bomo pritožbe umaknili. V nasprotnem primeru pa dobimo VIII. pokojninski razred in se lahko pravačdom za Zaedom za socialno zavarovanje v Zagrebu. Razumljivo je, da smo v takšnem položaju morali sprejeti, kar so nam dali, ker nimamo denarja, da bi se tožarili, niti ne moremo brez pokojnin, brez sredstev za žiljenje čakati, da bi bila tožba rešena.

S takšnim ravnanjem z nami je bilo prekršeno načelo uredbe o določanju in prevedbah pokojnin. Upokojenec prospetne stroke morajo dobiti svoj zaključni razred kakor tudi vsi ostali uslužbenci, če imajo ustrezno strokovno izobrazbo in delovni staž.

Ante Jelovac, profesor o pok.

So pozabili slovenski?

Tovariš urednik! Ondam sem bil z avtom v Novem mestu. Ker mi je primanjkovalo bencina sem se ustavil pri bencinski črpalki na Glavnem trgu. Usluženca ni bilo. Na črpalki pod steklom pa je bilo naslednje obvestilo: — »Adresse des Bedinsten Jugopetrol Pipan Albin, Topliška 42. Bitte signalisieren oder rufen.« Obvestila o slovensčini ni bilo.

Cez nekaj časa je prišel uslužbenec, najbrž Pipan, ki nam je postregel z bencinom. Na vprašanje, zakaj je na črpalki samo nemško obvestilo, smo dobili odgovor: »Kdor želi bencin, naj opraka ljudi, kjer sem, sicer pa osti razumejo nemščino.«

Ali je dolenska metropola Novo mesto prespala okupacijo in osvobodilno borbo? Ali obvestilo o nemščini pospekuje turizem: če je tak, potem hvala lepa za tak turtzem. Vladimir Logar

DNEVNA KRONIKA

Prvi kongres biologov Jugoslavije

Zagreb, 12. julija

V Zagrebu se je danes dopoldne začel prvi kongres biologov Jugoslavije, ki se ga udeležuje več kot 1000 strokovnjakov biologov in znanstvenih delavcev, univerzitetnih in srednjošolskih profesorjev ter biologov-praktikov. Na kongresu so navzoči tudi zastopniki Jugoslovanske akademije znanosti in umetnosti v Zagrebu, Srbske akademije znanosti ter Slovenske akademije znanosti in umetnosti, predstavniki prirodoslovnih društev iz vseh republik, društev agronomov, gozdarjev, kemikov

in drugi. V imenu Hrvatskega prirodoslovnega društva, ki je organiziral ta kongres, je navzoče pozdravil eden najstarejših in najbolj zaslužnih jugoslovanskih biologov prof. dr. Fran Tucan. Poudaril je, da je ta kongres prvi v zgodovini jugoslovanske biološke znanosti in da mora biti pregled njenih dosedanjih rezultatov in pokazati, v kakšni smeri se more nadaljevati njen razvoj.

Na kongresu, ki bo trajal štiri dni in ki bo v vseh oddelkih razpravljalo o problemih raznih bioloških panog, bo več kot 200 referatov.

Kulturno-umetniški festival italijanske manjšine

Pulj, 12. julija (Tanjug)

Danes je bil v Pulju na polotoku Stoju tradicionalni festival kulturno-umetniških društev,

pripadnikov italijanske narodnostne manjšine iz Istre. Reke in jugoslovanske cone STO. Te manifestacije kulturnega življenja Italijanov, živečih v Jugoslaviji, se je udeležilo veliko število pevskih zborov, orkestrrov, vokalnih kvartetov itd.

Vseh 18 klubov kulture, ki zastopajo osnovne organizacije italijanske unije, je pokazalo, da so postali žarišče kulturnega in političnega življenja Italijanov.

Avtomobilske in kolesarske dirke ljubljanskih pionirjev

Ljubljana, 12. jul.

Na Trgu revolucije v Ljubljani so bile danes avtomobilske in kolesarske tekme, ki si jih je udeležilo okoli 70 pionirjev v starosti od 6 do 10 let.

Pri prvi disciplini — v hitrostnem tekmovanju s pionirskimi avtomobili (na pedal) je zmagala pionirka Stana Rozmanova (hči narodnega heroja). V znak priznanja je prejela od podjetja »Tribuna« nov avtomobilček za pionirski odred »Zlatorog« na Prulah, kateremu ona pripada.

Potem so bile še ocenjevalne tekme z avtomobili, kjer so morali mladi vozači upoštevati in poznati vsakovrstne prometne znake in predpise. Potem so tekmovali še s tricikli in bicikli. Na koncu pa je bila »Polževa dirka« z bicikli.

TRJE DELAVCI — DVA NADZORNIKA

Mnogim partizanom iz slovenskih in hrvatskih brigad so dobro znane težke dostopne vasice pod Gorjanci v Beli krajini. V njih so revni kmetje in bajtarji gostoljubno sprejemali naše borce. OLO Crnomelj je sklenil, da poveže tudi tuje vasi z državno cesto. To je vsekakor lepa in hvalevredna zamisel, posebno zato, ker je to zelo pasiven kraj in bi mali kmetje lahko prišli do služka, ki ga zaradi pomanjkanja industrije nimajo. Po daljših pripravah so v začetku junija t. l. začeli delati. Tarifa 26—32 dinarjev na uro z odbitkom za bolniško blagajno in 4% prometnim davkom ni dobro vplivala na odziv. Prišlo je največ 15 delavcev in delo je kar dobro napredovalo. Toda ob prvem izplačilu, ko ni nihče prejel niti 9000 din ob svoji hrani in težkem fizičnem delu se je udeležba znatno zmanjšala. Prišlo je 5—6 ljudi, in to fantje 15 let. 6. julija je pa stanje po izjavah delavcev

bilo: trije delavci in dva nadzornika — mislim, da poslednja dva nista imela mnogo posla.

Ce gre delavce kot dninar h kmetu kosit, zasluži znatno boljše in ima pri njem odlično hrano. Tarife, predpisane za to delo, so bile izdane leta 1952 in ne ustrezajo sedanjim cenam živil. Podjetja, kolikor se držijo predpisanih tarif, kdaj pa kdaj delajo dobiček, kar vsekakor pozitivno vpliva na življenjsko delavnice. Mislim, da bi delo napredovalo in cesta bi bila zgrajena v predvidenem roku z eventualno dotacijo nekaj sto tisoč dinarjev. Ce delavce prejme 180—200 din na dan pri težkem fizičnem delu, kjer potrebuje dobro hrano, raztrga mnogo obleke, se ne bo rad odločil za delo.

Sicer se bo pa izpolnilo mišljenje delavcev, ki so mi rekli: Upamo, da jo bomo trije zgradili do oktobra.

dar

Člani Izvršnega sveta LRS tov. Ivan Maček, Viktor Avbelj in Zoran Polič, predsednik sindikatov Slovenije Janko Rudolf, predsednik MLO Ljubljana Jaka Avšič in sekretar MK ZK Vlado Krivic, tov. Etbin Kristan, zastopniki grafičnih delavcev ter približno 2000 borcev in domačinov. Pred 12 leti

njih vasi za svoj praznik, ki ga bodo vsako leto proslavili. Tokrat je obsegala proslava, razen odkritja spominke plošče, tudi skupen odhod k Sv. Urhu na grob žrtev fašističnega terorja, kamor je odšla večina udeležencev. Popoldne pa je bilo v gozdovih pod Molnikom partizansko taborjenje.

POLOZAJNA KOREJI

Navzlic sporazumu z Robertsonom Sing Man Ri še vedno izsiljuje

Robertson se je vrnil v ZDA — Sing Man Rijevo izjava o sporazumu še preden je bilo objavljeno besedilo — Clarkov načrt v zvezi z vojnimi ujetniki

Pan Mun Jom, 12. julija (AFP). Delegaciji vojskujočih se strank sta imeli danes dopoldne sestanek. Predstavnik Združenega poveljstva je izjavil, da se na današnjem sestanku razgovarjali o nekaterih konkretnih vprašanjih, ni pa hotel ničesar povedati o morebitni izmenjavi not oziroma dokumentov med sestankom. Prihodnji sestanek bo jutri dopoldne.

Predsednik Južne Koreje Sing Man Ri je danes izjavil, da Južna Koreja ne bo priznala premirja, vendar pa se mu tri mesece ne bo upirala. To izjavo je dal nekemu ameriškem novinarju, še preden je bilo objavljeno uradno sporočilo o sporazumu, ki je bil dosežen ob razgovorih med njim in Walterjem Robertsonom.

Predsednik Eisenhower je od nas zahteval, naj sprejmemo v celoti sporazum o premirju. Mi pa nismo mogli iti dalje, je dejal Sing Man Ri in pristavil, da se nikakor ne more pridružiti ameriški vladi v njenem prepričanju, da bo v miru ustvarjena enotnost Koreje in da bodo dosegli, da bodo kitajske čete zapustile Korejo v treh mesecih. »Mi v to ne verujemo, privolili pa smo, da bomo čakali tri mesece,« je dejal Sing Man Ri.

Ri je dalje izjavil, da je dobil zagotovilo generala Clarka, da indijske, češke ali poljske čete ne bodo prišle na Korejo in da

Poveljnik oboroženih sil Združenih narodov general Marc Clark je izdelal načrt za rešitev problema, ki je nastal zaradi zahtev južnokorejskega predsednika Sing Man Rija, naj se ne bi indijske čete in druge enote, določene za nadzorstvo nad ujetniki, izkrcale v Južni Koreji. Iz poučenih virov se je zvedelo, da je Clark predlagal, naj bi te enote prišle v stik z vojnimi ujetniki šele po podpisu premirja. Tako bodo lahko

Vojski na Koreji so se doslej že nekajkrat veselili ob vesti, da bo kmalu podpisano premirje...

Rim in narodnostne manjšine

(Od stalnega dopisnika »Borbe«)

Rim, 12. julija. — Tik pred občinskimi političnimi volitvami v Italiji je nastala razprava, ki je sicer utonila v poplavi večjih žolčnih predvolilnih polemik, ki pa nikakor ni tako drobna, tako brezpomembna, kakor je bila videti tedaj v političnem vrvenju.

De Gasperi je ob koncu svoje volilne turnee v nekem govoru v Trenti dejal tudi tole: »V zgornji Nadiški dolini (Alto Adige) ni Nemcev, tamkaj so samo Italijani, ki so tamkaj ostali po svoji svobodni odločitvi v uradno zavrnitvi opcije leta 1938 in še bolj uradno obveznostjo, da so umaknili opcijo leta 1949. Tako so leti samo del velike italijanske družine.«

De Gasperijeva izjava je dobila po nekaj dnevih polemičen odgovor. List »Dolomiten«, uradno glasilo manjšinske »Južnotirolske narodne stranke«, ki izhaja v Boznu, je napisal tole: »V zgornji Nadiški dolini ni Italijanov, ki govorijo nemški jezik in ki so svobodno izbrali narodnost, pač pa edine Nemci, ki so proti svoji volji postali italijanski državljani. Nepriznavanje teh pravic Nemcem v samoodločbi je in bo vselej dejanje zahtevanja in pritiska, ki ju v Italiji izvajajo proti njim.«

Kaj je tokrat odkrila kratka polemika, ki jo je sprožil De Gasperijev govor? Ze v imenu pokrajine opozarja na spopad, ki se je razkril v tej polemiki. De Gasperi je imenoval pokrajino »Alto Adige«, medtem ko jo list »Dolomiten« in Južnotirolska narodna stranka, ki izdaja ta časopis, imenujeta »Južno Tirolsko«.

Takoj po minuli vojni je Avstrija zahtevala, naj se Južna Tirolska vrne v svoje meje. Toda po posredovanju Vatikana (ki je izbral okoliščino, da je bila v Italiji na krmlju Demokršćanska stranka, a v Avstriji ljudska prav tako katoliška stranka, je bil spor poravnat s sporazumom, ki sta ga De Gasperi in Gruber podpisala leta 1946 v Parizu. Ta aranžma je določal, da je treba priznati italijansko državljanstvo tudi tistim Avstrijcem iz Južne Tirolske, ki so med ali pred vojno optirali ali se preselili v Avstrijo. To so »italijanski državljani«, o katerih govori De Gasperi, da so to postali s »svojo svobodno odločitvijo«. Na tej klavzuli je vztrajal sam avstrijski predstavnik, ne da bi potrdil italijanstvo pokrajine, pač pa, da bi ga nasprotno zanikal s tem, da bi vrnil Južno Tirolsko Avstrijcem, ki so se bili izselili, s tem, da jim je zajamčil italijansko državljanstvo proti »morebitnemu podpravljenju njihovega premoženja«.

Ta pogodba ni prinesla Avstrijcem v tej pokrajini njihovih narodnostnih pravic.

Glasilo avstrijske vladne stranke »Tiroler Nachrichten« piše o avstrijsko-italijanskih nesoglasjih zaradi položaja Avstrijcev na Južnem Tirolskem: »Dunajska vlada se je v dogovoru s predstavniki Zgornje Nadiže vselej borila za obrambo pravic in koristi nemške etnične skupine južno od Brennerja.« Časnik obžaluje, da v tej pokrajini ni bilo plebiscita. Položaj Nemcev v nadiški pokrajini je vzbulil reakcijo tudi v samem dunajskem parlamentu. Tirolski poslanec Gschnitzer je poudaril konec leta 1952 v dunajskem parlamentu, da je »odcepitev Južne Tirolske hudo prizadela Avstrijo in da te rane ne bo mogla tako lahko za-

celititi. Pariška pogodba naj bi vsaj solajšala to rano.« »Toda,« je poudaril Gschnitzer, »ni videti, da bi italijanska vlada upoštevala določbe pariške pogodbe.« Pri vprašanju enakopravnosti jezika se na pr. »natanko drže pogodbe« — je poudaril Gschnitzer, saj ko lahko državljani govorijo svoj jezik, pa organi oblasti, četudi gre za Nemce, morajo v medsebojnih stikih uporabljati izključno italijanščino.

Vrhu tega je Gschnitzer navedel, da je italijanska vlada navzlic pogodbi objavila seznam avstrijskih državljanov, ki jim je prepovedan dostop na Južno Tirolsko. »Gre za ljudi — je poudaril tirolski poslanec — ki so zahtevali uporabo pariške pogodbe, kar je njihova dolžnost, ki se je ne bodo nikdar odrekli.«

Na koncu je Gschnitzer obdolžil italijansko vlado, da zavira tudi izvajanje 10. člena pariške pogodbe, ki določa vzajemno potrditev akademskih diplom, s čimer hoče preprečiti Nemcem iz Južne Tirolske, da bi obiskovali nemške univerze.

Nedavni dogodek je prav tako osvetlil stališče italijanske vlade do narodnostnih manjšin in njihovih pravic. Vzlic ostremu spopadu in politični konkurenci med demokršćani in kominformisti je vladna stranka menila, da je treba na Južnem Tirolskem dati prednost italijanstvu te pokrajine in zatreti vpliv nemškega prebivalstva, zato je vatikanska stranka predlagala, naj vse italijanske stranke (demokršćani, komunisti, neofašisti, socialni demokrati, liberalci, monarhisti in republikanci) postavijo v Zgornji Nadiži skupnega kandidata za senat, ki bi se uprl Nemcu, kandidatu Južnotirolske narodne stranke. Svoj raznarodovalni pohlep so povečali do take stopnje, da so Togliattiju celo ponudili, naj on predlaga kandidata, samo da bi ga pridobili zase. Kominformovci pa so zavrnili ta predlog in ko so odkrili splotko, so izrabili demokršćanski manever tako, da so demagoško podudarili svojo »internacionalizacijo«.

Torej v Italiji ne gre samo za raznarodovalni pritisk italijanske vlade glede na Slovence, pač pa do narodnostnih manjšin sploh, za enotno in načrtno politiko, ki jo razkrivajo tudi njene enotne metode.

Znane so že metode »ekonomске asimilacije« in raznarodovanja Slovencev v Trstu in okolici. Italijanski kapital in pomoč, ki prihaja iz tujine, investirajo v industrijo, medtem ko zapostavljajo ostale gospodarske panoge, da bi tako ustvarili ne-

sorazmerje med proizvajalnimi zmogljivostmi industrije in kmetijstva. Ko ta razlika postane dovolj velika, začena na temelju ekonomskih zakonov pritekat delovna sila iz nižje v višjo proizvajalno panogo, torej iz kmetijstva v industrijo. V tem primeru je to prehajanje ljudi iz slovenskega kmetijstva v italijansko industrijo, v kateri Slovenci takoj naletijo na organizirani asimilacijski aparat: »govorniki samo italijanski«. Tehniki, inženirji in ostali člani direkcije so Italijani. Kontrolirajo, ali otroci obiskujejo italijanske šole, če pa hodijo v slovensko šolo, tedaj so rodilni in nevarnosti. Pristisk izvajajo tudi italijanske sindikalne organizacije itd.

Iredentistično metodo je Rim hotel uporabiti tudi na Južnem Tirolskem. Pripravljali je načrte za favoriziranje italijanskih industrijskih investicij v Zgornji Nadiži z načrtom naseljevanja italijanske delovne sile, taktične in »ekonomske asimilacije« nemškega prebivalstva. Zaradi česar je italijanska vlada zadela na oster odpor južnotirolskih voditeljev, ki poudarjajo nevarnost take »industrializacije« in prodiranja italijanskega kapitala.

Podoba je, da so se te načrtne metode asimilacije mnogo bolj uveljavile v krajih s slovensko narodnostno manjšino, kjer so podedovali »trdne raznarodovalne iza časa Mussolinijeve vladavine, ki je morala biti na Južnem Tirolskem zaradi Hitlerja mnogo bolj obzirna.

F. Barbieri

Bohlenovi razgovori

Washington, 12. jul. (UP). Veleposlanik ZDA v Moskvi Charles Bohlen je sinoči prispel v Washington in se takoj po svojem

Charles Bohlen

prihodu sešel z zunanjimi ministri treh zahodnih vnanilj. Razložil je svoje gledišče v zvezi s poslednjimi dogodki v ZSSR ter svoje mnenje o morebitnem sestanku štirih.

DANES POSVETU

Rakosjeva inač'ca novega programa madžarske vlade

Teden dni po govoru predsednika madžarske vlade Imre Nagya je spregovoril tudi Matias Rakosi. Ponoči je dejstvo izjavil, da je do tega porazno stisko o položaju na Madžarskem. Tudi on je govoril o »napakah« v industrializaciji, o zapostavljanju kmetijstva in podobnem. Seveda pa niti on ni poskušal razložiti vzrokov za te »napake«. Obšel je dejstvo, da je sedanj položaj v državi posledica posledica podrelosti Madžarske ZSSR. In govoril o »napakah« v preteklosti kot o povzročiteljih brez pravega vzroka.

Vse to pa v Rakosjevem govoru ni niti novo ne bistveno. Nova in bistvena so priznanja, da se je na Madžarskem v minulem tednu zgodilo mnogo, kaj da razvoj ubral smer, ki si je madžarska vlada ni niti najmanj želela, ko je objavila deklaracijo o »novi politiki«. Rakosi se je ostro obznel ob tiste, ki razlagajo, da plan ne drži več, da ni več potrebna delovna disciplina. Obsoja vse, ki pričakujejo trenutno izboljšanje življenjske ravni; podjetja, ki mislijo, da lahko »samovoljno« brez vključevanja spreminjajo plan; združnice, ki mislijo, da lahko tako odidejo iz zadreg itd.

Rakosjeve besede jasno osvetljujejo dejstvo, da so mnogi delavci in kmetje preveč dobesedno razumeli programsko deklaracijo vlade, ki naj bi bila dokaz, da je vlada pripravljena na popravke v politiki, in ki naj bi s tem, da je sploh bila objavljena, imela velik propagandni (dejansko pomirjevalni) učinek.

Rakosi je posvetil delavcem večino svojega govora. Spet jim je obljubil višjo življenjsko raven, po stari navadi pa jih je pozival, naj več delajo, naj tekmujejo v proizvodnji, naj bodo disciplinirani in naj ne nasadajo »sovražniku, ki hoče zlorabiti pravilne vladne ukrepe«. Vsekakor to ni naključje. Medtem ko je dala vlada deklaracijo razen nekaj splošnih ukrepov v smislu liberalizma tudi določene obljube privatnim lastnikom zemlje, trgovcem in obrtnikom, pa delavskemu razredu ni obljubila nobenih bistvenih sprememb — razen bolj pomegla žoloda seveda.

Rakosjeva kritika tistih, ki so »napake« razumeli vladne ukrepe, priča, da se delavci niso zadovoljili z obljubami večjega kosa kruha. Očitno pričakujejo tudi čimprejšnjo izpolnitev obljube in še precej več kot to. Gre za progresivne težnje, ki spodbujajo sistem državne kapitalizma. Strah pred temi težnjami je vsekakor prislil Rakosija, da je več grozil, kot pa obljubljal.

G. A.

Strauss bo obiskal Jugoslavijo

Beograd, 11. julija. (Tanjug). Bivši minister v laburistični vladi Velike Britanije gospod G. R. Strauss bo preživel svoj letni odih v Jugoslaviji. Prihod gospoda Straussa v Jugoslavijo pričakujejo avgusta.

O grško-bolgarskih razgovorih

Atene, 12. julija (AFP). Po sporočilu grškega generalnega štaba za narodno obrambo se bosta grška in bolgarska delegacija, ki bosta razpravljali o neurejenih obmejnih vprašanjih, sestali 1. avgusta v Svilengradu na bolgarskem ozemlju. Prvemu sestanku bodo sledile še nadaljnje konference izmenoma na bolgarskem oziroma na grškem ozemlju.

Sestanek Nehruja z Alijem

New Delhi, 12. julija. (Tanjug.) Glede na bližnji obisk indijskega predsednika Nehruja v Karachiju in na njegov sestanek s pakistanskim predsednikom Mohamedom Alijem poudarjajo danes v Delhiju, da bi bilo pretirano pričakovati »epohalni rezultat« glede rešitve spornih vprašanj. »Dosele so dosegli prijateljsko vzdušje. Sestanek med Nehrujem in Alijem pa bo pripravil pot za nadaljnja pogajanja in pripomogel k upostavitvi prijateljskih odnosov.«

Vodja desnega krila bo zapustil Kongresno stranko

New Delhi, 12. julija. — Po vestih, ki krožijo v krogih blizu vodstva kongresne stranke, bo vodja desnega krila stranke Tandon v kratkem zapustil kongresno stranko. Tandon je bil predsednik Izvršnega odbora kongresne stranke, že dalj časa pa ni bil aktiven. Ne strinja se z Nehrujem glede številnih organizacijskih vprašanj ter glede vprašanja odnosov s Pakistanom, zaradi česar je demonstrativno izostal s poslednje kongresne kongresa v Agri.

Bartoli stalno izziva

Trst, 12. julija. Demokršćanski predsednik tržaškega občinskega sveta Bartoli je sinoči izrazil odprtost nekakega filatelističnega krožka v Trstu in vnovič trdil, da je pričakovati »skorajšnjo priključitev cone A STO Italiji«. Izjavil je, da poštna znamke te cone »v kratkem ne bodo imele več za filateliste nobene vrednosti«, saj bo z njih izgubil znak angloameriške vojaške uprave.

Bartoli je bil prav tako navzoč pri otvoritvi neke filatelistične razstave, na kateri je bilo, kakor piše današnji iredentistični tisk, razstavljena serija poštnih znamk s slikami z Reke, ki »kazujejo tragedijo tega italijanskega mesta, po katerem sedaj hodijo Jugoslavlani«.

Odstop demokratov v Mc Carthyjevem pododboru

Washington, 11. jul. (Reuter). Trije demokršćanski člani senatnega pododbora za raziskovanje protiameriške delavnosti so danes odstopili iz protesta, ker je bilo senatorju Mc Carthyju izglasovano pooblastilo, da izključno sam izbira in odpušča uslužbenca svojega pododboru.

Pearsonov odgovor Nehruju o sklicanju Generalne skupščine

New Delhi, 12. julija. (AFP). Predsednik Generalne skupščine OZN Laster Pearson je odgovoril predsedniku indijske vlade Nehruju na njegovo tretjo zahtevo, naj bi sklical izredno zasedanje Generalne skupščine, ki bi proučevala položaj na Koreji.

Ceprav besedilo tega odgovora še ni bilo uradno objavljeno, se je iz dobro poučenih virov zvedelo, da je Pearson pristal, naj bi ob normalnih okoliščinah sklical izredno zasedanje Generalne skupščine takoj po podpisu premirja v Koreji, pred tem pa naj bi bilo zasedanje skupščine v primeru, da izredno zasedanje ne bi bilo v pametnem roku, oziroma, če bi Združeni narodi zašli v daljšo zagato.

Sodiijo pa, da je Laster Pearson prav tako izrazil mnenje, da bi lahko sklical Generalno skupščino do konca tega meseca.

enote izmenjale ujetnike, ne da bi pri tem stopile na ozemlje pod nadzorstvom južnokorejskega predsednika.

Pekiški radio je danes poročal, da sporazum med Robertsonom in Sing Man Rijem ne daje upanja, da bo v kratkem dosežen mir na Koreji, saj ne vsebuje jamstev, da bo Južna Koreja pristopila k sporazumu o premirju.

enote izmenjale ujetnike, ne da bi pri tem stopile na ozemlje pod nadzorstvom južnokorejskega predsednika. Pekiški radio je danes poročal, da sporazum med Robertsonom in Sing Man Rijem ne daje upanja, da bo v kratkem dosežen mir na Koreji, saj ne vsebuje jamstev, da bo Južna Koreja pristopila k sporazumu o premirju.

Z VSEH STRANI SVETA

MADŽARSKA

Odpis obveznih dobav

Budimpešta, 12. julija. (Tanjug). Budimpeštanski radio poroča, da je madžarska vlada izdala uredbu, po kateri bodo odpisali zaostale kvote dobav kmečkih delovnih združenj. Uredba prav tako določa, da bodo proizvajalna združenja in posamezni kmetje oproščeni prve kazni, izrečene zaradi neizpolnjevanja ali zakasnitve v dobavah. Obvezne dobave združenj se bodo takoj znižale za 10% za vse predmete. Uredba ne bo veljala za tiste članke, ki so namenjavajo priložnostno delo postati individualni proizvajalec.

Nagyjeve grožnje

Budimpešta, 12. julija. (Tanjug). Novi predsednik madžarske vlade Imre Nagy je dejal v svojem govoru, ki ga je imel sinoči po budimpeštanskem radiu za govorom Rakosija, da bo ta mesec objavljen nov zakon o amnestiji, ki hkrati določa tudi odpravo koncentracijskih taborišč.

Ko se je dotaknil izstopanja iz kmečkih delovnih združenj, je Nagy dejal, da bo le-to urejeno šele po končani četvi oktobra. Opozoril je na dejstvo da se je »sovražna rušilna delavnost« razširila med žetvijo in požaril, da vsakdo, ki se ne bo ravnal po statutu in predpisih vlade in stranke, ne bo mogel računati na izključevanje ukrepov, ki jih je objavila vlada. Prav tako ne bodo, kakor je poudaril Nagy, veljale te olajšave za kulake, ki so na »nove ukrepe« govorili z okrepitvijo svoje akcije.

ARGENTINA

Prepoved trgovanja z uranom

Buenos Aires, 12. julija. (UP). Argentinska vlada je danes objavila uredbu, po kateri sta prepovedana nakup ali prodaja argentinskega urana brez posebnega dovoljenja nacionalne komisije za atomsko energijo. Uredba prav tako določa, da naj Komisija podpre proizvajalce in rudarske kooperativne pri raziskovanju radioaktivne kovine.

ŠVEDSKA

Novi predsednik mednarodne sindikalne zveze

Stockholm, 12. julija. (UP). Na večeranju zaključni seji kongresa Mednarodne konfederacije svobodnih sindikatov v Stockholmu so izvolili generalnega tajnika belgijske mednarodne federacije transportnih delavcev Omarja Becuja za novega predsednika konfederacije. Becu je bil izvoljen namesto britanskega sindikalnega prvaka Vincenta Towsona, ki je bil na tem položaju od leta 1951. Towson je bil tokrat izvoljen za podpredsednika namesto Arthura Deakina. Ob razpravi o izvolitvi Izvršnega odbora Mednarodne konfederacije svobodnih sindikatov je nastala burna diskusija. Države Severne in Južne Amerike, Azije in Afrike so namreč zahtevale, naj bi se povečalo število njihovih predstavnikov v upravnem odboru. Njihovi zahtevi so ustregli in je dal kongres dve mesti Izraelu v Izvršnem odboru, Pakistanu in Braziliji pa po eno.

ZDA

Nezadovoljstvo zunanje ministrstva

Washington, 12. julija. (Reuter). Zunanje ministrstvo ZDA je izrazilo nezadovoljstvo spričo odločitve izraelske vlade, da bo preselila svoje zunanje ministrstvo iz Tel Aviva v Jeruzalem. Zunanje ministrstvo ZDA je ob tej priložnosti sporočilo, da ne misli prenesti svojega veleposlaništva iz Tel Aviva v Jeruzalem in poudarilo, da sklep izraelske vlade sni v skladu z resolucijo OZN, po kateri ima Jeruzalem mednarodni značaj.

Ameriška ponudba Vzhodni Nemčiji ostane v veljavi

Washington, 12. julija. (UP). — Bela hiša je nočjo sporočila, da je ponudba predsednika ZDA Eisenhowerja, naj bi razdelili hrano prebivalstvu Vzhodne Nemčije, še zmeraj v veljavi, ne glede na kakršnokoli sovjetsko zavrnicanje in ne glede na sovjetsko trditve, da Vzhodna Nemčija ne potrebuje pomoči v živilih. To je sporočil tiskovni predstavnik Bela hiše Haggerty na konferenci z novinarji.

KULTURNI OBLAZORNIK

Prihodnja koncertna sezona v Beogradu

V minuli sezoni je Beogradska filharmonija dosegla lepe uspehe. Njeni koncerti so v marsi-

Milan Saks. Med prvimi bo gostoval brazilski dirigent Carvaljo. Koncertna poslovalnica Sribje bo v prihodnji sezoni priredila vrsto koncertov, na katerih bodo simfonični orkester centralnega doma JLA, godalni kvartet radijske Beogradske in glasbeniki iz vseh republik izvajali

Dirigent Krešimir Baranović

Uprava Beogradske filharmonije je te dni sestavila program za prihodnjo sezono in čeprav leta še ni popolnoma dokončano izdelano, vendarle lahko po doslej izbranih delih sodimo, da bodo koncerti beogradske filharmonije dali beogradske koncertnemu življenju v prihodnji sezoni najmanj toliko, kolikor so nudili v minuli sezoni, če ne še celo več.

Razgovarjali smo se o programu s dirigentom Krešimiro Baranovićem. Trudili se bomo izvesti v prihodnji sezoni čim več sodobnih del. Med njimi je seve večje število del naših skladateljev.

Nove domače skladbe, s katerimi bo Beogradska filharmonija seznanila svoje poslušalce, bodo: »Listje rumeni« Stanoja Rajčiča, »Intermezzo« Djordje Milojevića, uvertura za opero Mihovila Logara »Če se kmet pogospodi«, Božidara Trudića koncert za violino in orkester. Naštudirali bodo tudi znano Hrističevo »Rapsodijo« za klavir in orkester (solistka Olga Mihajlović), simfonično pesnitev Dragutina Colića »Velikonočni zvonoči« ter po eno skladbo Borisa Papandopula in Matije Bravničarja.

Izmed tujih del so na programu skladbe ameriškega skladatelja Barbera, Belgijca Jacquesa Stemaia, francoskega skladatelja Miloisea, Svicarja Hienemida itd. Izvedli bodo tudi Honegerjev oratorij »Kralj David«, ki je nedavno v Zagrebu dosegel uspeh. Beogradski filharmoniki bodo nastopali pred poslušalci tudi v nekaterih delih Janačeka, Skrbjabin in Richarda Straussa, ki še niso bila v Beogradu izvedena.

O abonmanskih koncertih je Krešimir Baranović dejal, da jih bodo prirejali tudi v prihodnji sezoni, samo z razliko, da jih bodo namesto 8 priredili 10. Prav tako bodo prirejali tudi druge koncerte, še zlasti tiste za mladino.

V novi sezoni bodo dirigirali Krešimir Baranović, Zivojin Zdravković, Oskar Danon, Djura Kajičić, Dušan Skovran in kot gost direktor zagrebske opere

Prvi dnevi opernega festivala v Pulju

V čudoviti puljski areni, zgrajeni v začetku naše ere, prirejajo vsak dan operne predstave. Zagrebska opera v svojem polnem sestavu uprizorja Beethovnovnega »Fidelio«, Mascagnijevo Cavallerio Rusticana in Leoncavallove »Glumače«, Verdijevu operi »Othello« in »Aida«, Rossinijevega »Seviljskega brivca«, Wagnerjevega »Letečega Holandca«, Gounodovega »Fausta« in opero Ivana Zajca »Nikola Šubić Zrinjski«.

Festival se je začel preteklo soboto z Gotovčevu opero »Mila Gojsališa«.

Beethovenov »Fidelio« je nedvomno delo visoke umetniške vrednosti. Toda niti v Zagrebu se ne more uvrstiti v železen repertoar. Tem manj smo mogli računati, da bo občinstvo, vzgajeno v duhu Verdijeve in Puccinijeve glasbe, pokazalo takšno zanimanje, kakršnega zahteva arena s svojimi 15.000 sedeži.

Razen tega se je izkazalo, da ta skladba ni niti posebno pripravna za arno, ker se izgube vsi tisti glasbeni odtenki, ki so svojski simfoničnim skladbam. Zato se je tudi zgodilo, da je bil obisk precej slab, izvajanje pa pod ravni tistega, kar smo slišali v Zagrebskem gledališču. Čeprav so se solisti trudili, vendar zbor in orkester kot celota nista mogla pričarati vzdušje dramatskega dejanja, niti ne globine Beethovnovne glasbe.

V ponedeljek so priredili »Veliki koncert« opernih arij. Bila je nesrečna zamisel, sestaviti koncert iz vrste arij in duetov na tem ogromnem prostoru. To je primerno včasih v mestu, v dvoranah tu pa je bilo videti nepomembno.

Sodeč po izvajanju je imel orkester izrazito slab dan. Teško je reči, katera izmed obeh uvertur — »Ljubzen in zloba« Vatroslava Lisinskega ali Verdijeve »Moč usode« sta bili slabše izvedeni. Ta slab vtis so popravili šele v drugem delu koncerta, ko so se vrstile najbolj popularne arije iz znanih oper.

N. J.

„USTRELJEN OB ZORI“

Francoski pisatelj Maurice Dekobra je uspešno dobavitelj filmskih vsebin. Ima izkušnje obiskov na povprečni zapadni okus, ustvarja po doleten recepturi, katere značilnost je laboratorijsko skonstruirana, na zunanji dramatični poudarjena zgodba. Globino občeloške problematike večinoma nadomesti s ceno romaničnega, kakršna vzpodbuja solzne žleze razvajenih gospodov in zapadnih mestih. Da so njegova dela vseh čim bolj širokemu krogu potrošnikov, je osnovna poteza tega svojevrstnega pisatelja; ta je nekaj časa ustvarjal v podmorju, ki si je opremil v udoben podvodni delovni salon. Ta njegova čud se nujno odraža tudi v njegovih številnih delih. Nedolgo tega smo v naših kinematografskih gledališčih videli film »Pekel je zaprodan« istega pisatelja, s prav tako nenavadno, spretno sestavljeno, življenjsko sicer mogočo zgodbo iz jernih dogodkov, kot je tudi ta v filmu »Ustreljen ob zori«. Dva se-

narista sta priredila Dekobrovo zgodbo za našep vojni epijonski film. Gre za navidezno ekzekucijo oficirja, ki bo najbolje izvedel svojo nalogo, če ga bo svet imel za mrtvega. Zgodba se leta 1918 potu koncu prve svetovne vojne. O njegovi smrti je prepričana tudi njegova žena, zaradi česar pride do masševanja in jo je lahko pridobiti za vojnške potrebe v avstrijskem poslanstvu, kjer vojne mu atajeju izmakne važne dokumente. Na koncu se vse dobro izteče, mož ni mrtve, kmalu bo konec vojne in spet bo lahko vstal v oficioalno življenje.

Dva izvrstna igralca dajeta sicer tudi solidno izdelanemu filmu nadpovprečno likovno vrednost, kar je glavna, prava odlika tega filma: René Saint Cyr kot špijona Florence Hennings in markantni Howard Vernon kot ostru avstrijski vojni ataše von Pennwitz. To pa je poleg napete zgodbe končno tudi nekaj, da je film vredno pogledati. ea

Slovenska knjiga in njene težave

(Nadaljevanje in konec)

Potrebno je torej, da se knjige pocenijo tako, da bo njih cena v skladu s kupno močjo povprečnega delovnega človeka. Dosedanja načini, da to dosežemo, so se izkazali kot neučinkoviti. Prakso dotacij, ki jih je doslej dajal Svet za prosveto in kulturo, je treba v načelu opustiti, ker še pri tako vestnem in skrbnem razdeljevanju teh dotacij večinoma ni mogoče presoditi vnaprej, preden izide knjiga, ali in kolikšna dotacija bi bila upravičena.

Zato pa bi bili potrebni drugi ukrepi, ki bi izdajo knjig uprili in s katerimi bi nam uspelo knjige poceniti. Zlasti v Sloveniji je nujno, da skušamo najti rešitev teh vprašanj, ker se tu položaj vsak dan slabša.

Predvsem je še skrajni čas, da izdamo pravne predpise, ki bi urejali izdajanje knjig in položaj založb iz leta v leto se odlašajo z izdajo uredbe o založništvu; vsaj sedaj, ko se pripravljajo novi gospodarski predpisi ne bi smeli na to pozabiti. Založništvo vsebuje elemente trgovine in elemente proizvodnje, kakšne pa so bile težave v letu 1952, da so se vsaj najbolj pereča vprašanja v zvezi z novim gospodarskim sistemom rešila, ve le tisti, ki je sam delal v založbah. Seveda pa je bilo mogoče rešiti le nekaj problemov, ne pa ves njihov kompleks. Tako plačujejo še sedaj nekatere založbe 60%-no akumulacijo do konca leta, na v Ljubljani pa tudi 50-odstotno. Nove težave so sedaj zopet nastale s predpisi o polaganju obračunov Narodni banki, ker nekatere podružnice Narodne banke zastopajo stališče, da velja za založbe enoletna obračunska

doba in bi torej uslužbenci založb skozi vse leto lahko prejeli. Li le povprečne plače, polne plače pa dobili izplačane šele ob letnem obračunu. Čeprav zajema založništvo le majhen del splošne gospodarske dejavnosti, je vendar zaradi njegove važnosti treba vsa ta vprašanja čimprej urediti. V zvezi s tem je vprašanje knjižnih akviziterjev, od katerih provizije morajo založbe plačevati akumulacijo in se jim zato akvizicija ne izplača itd. itd. Oprostiti je treba založbe in tiskarne vseh izrednih davkov (mestna akumulacija, ki za tiskarne na Hrvaškem in v Srbiji ne velja, davek na oglase itd.) in jim določiti za kredit najnižjo obrestno mero.

Obnoviti je treba strojni park v tiskarnah in nadomestiti stare izrabljene črke z novimi. Zaradi zastarelih strojev, ki jih je treba ner hno popravljati, je čas tiskarne skoro trikrat daljši, kot bi bil z novimi, modernimi stroji. Ta daljši čas stavljenja seveda podražuje ceno knjige, prav tako tudi izdatki za popravila strojev. Potrebe za najnujnejše investicije v slovenskih tiskarnah znašajo po uradnem tečaju kakih 320.000.000 dinarjev, če pa računamo devize po prostem tečaju 1.500.000.000 dinarjev. Tiskarne teh sredstev nimajo, kolikor bi si jih pa hotele same priskrbeti bi to pomenilo podražitev tiskarskih uslug za 100 odstotkov, kar bi seveda zopet podražilo ceno knjigam. Sedaj, ko so naši ključni objekti v glavnem zgrajeni in opremljeni (razen elektrogospodarstva), in ker so ti stroji po

tiskarnah že več kot odslužili, bi bilo treba uvoziti za 300 milijonov dinarjev tiskarskih strojev, omogočiti tiskarnam, da te devize po uradnem tečaju dobijo z dolgoročnim in obrestnim posojilom, del teh investicij pa naj prevzame država oziroma republika. Ta investicija bi se bogato izplačala, bila bi pa tudi najučinkovitejši ukrep, s katerim bi se znižala cena knjig.

Papir je sedaj skoraj 27-krat dražji kot pred vojno, knjigovestno platno pa 58-krat, to se pravi, da je pri teh dveh artiklih povišanje cene mnogo nad normalno. Knjigovestno platno praviloma ni uporabno za ostale industrije. Kolikor cene tem dvem artiklom ni mogoče znižati, naj se vendar še enkrat sprejme predlog, o katerem se je že mnogo razpravljalo, da bi se namreč dalo založbam 50-odstotni regres za porabljeni papir.

S temi ukrepi, ki bi uredili položaj založb v gospodarskem življenju, opustili založbe in tiskarne vseh izrednih davkov, jim določili najnižjo obrestno mero obnovili in modernizirali tiskarne ter znižali ceno papirju in knjigovestnemu platnu, bi postopoma lahko močno znižali ceno knjig tako da bi jo vsak lahko kupoval. S temi ukrepi bi dosegli več kot z raznimi dotacijami, pa naj bi bile še tako visoke, ker bi se potem na tej podlagi nižjih cen promet s knjigami razvil po gospodarskih zakonih brez administrativnih ukrepov, kakršni so brez dvoma dotacije. Tu bi po tem res lahko prišel do veljavne zakon ponudbe in povpraševanja. Dr. R. M.

Zadnja poročila

Realistična ohranitev miru

Predsednik maršal Tito o pojavih v vzhodnih deželah in o četverni konferenci

Beograd, 12. jul. (Tanjug). — Direktor evropske centrale »International News Service« gospod Kingsbury Smith je poslal predsedniku republike maršalu Titu brzojavko, v kateri ga je prosil, naj mu odgovori na nekaj vprašanj, ker sodi, da je maršalovo mišljenje pomembno v zvezi s sestankom zunanjih ministrov treh velesil. Predsednik Tito se je odzval njegovi prošnji in dal naslednje odgovore:

Vprašanje: Kakšno stališče bi po Vašem mnenju morale zavzeti zahodne velesile do Sovjetske zveze v luči nedavnih dogodkov?

Odgovor: Sodim, da morajo Zahodne velesile zavzeti v zvezi s sedanjim razvojem do Sovjetske zveze stališče, ki ne bi oostriilo nesoglasij v najvažnejših vprašanjih, temveč bi pokazalo, ali Sovjetska zveza resnično želi nesebične sporazume v korist tistih narodov, ki se jih to tiče.

Vprašanje: Kakšen pomen pripisujete težavam, ki jih ima SZ v evropskih satelitskih deželah?

Odgovor: Pojavom v vzhodnih deželah pripisujem velik pomen, ker odsevajo polom določene politike, ki so jo voditelji SZ hoteli vsiliti tudi Jugoslaviji in kateri se je Jugoslavija leta 1948. z vso odločnostjo uprla.

Vprašanje: Ali menite, da duh odpora, ki se razvija v teh deželah, lahko pomeni začetek razpadanja sovjetskega carstva v Evropi?

Odgovor: Za sedaj pomeni to samo velik neuspeh in poskus, z znatnimi spremembami oziroma popuščanjem ohraniti svoj vpliv v teh deželah.

Vprašanje: Ali menite, da bi morala biti zdaj konferenca velike četvorice o evropskih vprašanjih, ali pa bi bilo bolje čakati?

Odgovor: Ničesar nimam zoper sestanek četvorice, če bo do-

sledno v skladu z duhom Ustavne listine OZN.

Vprašanje: Ali sodite, da bi bilo treba, če bi SZ privolila, da preneha s svojim gospodstvom nad Vzhodno Evropo ter da bi-stveno zmanjša svoje oboroževanje in v okviru učinkovitega sistema mednarodnega nadzorstva v zamezu za vojaško neutralizacijo Nemčije, takšno rešitev upoštevati?

Odgovor: Da, sodim, da bi takšna rešitev zelo koristila miru v Evropi in bi bila vsekakor tudi najbolj realistična.

V Atenah so ukrenili vse

za boljše mednarodno sodelovanje in varnost ter za omiljenje napetosti v svetu

Beograd, 12. jul. (Tanjug). — Nocoj ob 22. je prispela iz Aten jugoslovanska delegacija, ki so jo na beogradske postaji sprejeli član Zveznega izvršnega sveta Krsto Popivoda, državni podtajnik za zunanje zadeve Bogdan Crnobrnja, državni svetnik v kabinetu za zunanje zadeve doktor Milan Bartoš, vsi člani grškega ter turškega veleposlanštva.

Takoj po svojem prihodu je vodja delegacije dr. Aleš Bebler dopisniku »Tanjuga« izjavil: »Sodim, da so na zasedanju v Atenah naše tri države ukrenile vse, kar je bilo v tem trenutku mogoče napraviti za zboljšanje mednarodnega sodelovanja, za večjo mednarodno varnost in za zmanjšanje napetosti v svetu. Z rezultati atenskega sestanka bodo zadovoljni vsi, ki iskreno in resnično žele uvrstiti miru v svetu, če bodo pa drugi začarani, nam tega ne sme biti žal.«

Na koncu je dr. Bebler nasmajen dejal, da je bilo potovanja zelo prijetno in dodal: »Povsod je lepo, doma najlepše.«

Atene, 12. julija. (Tanjug). — Turška delegacija je nocoj odpotovala iz Aten v Istanbul. Pred odhodom je zunanji minister Köprülü izjavil, da je zelo zadovoljen z uspehi atenske konference in je izrazil upanje, da bo kmalu spet obiskal Atene.

Vprašanje četverne konference

danes glavni predmet washingtonskih razgovorov

Washington, 12. julija. (Reuter). Bidault se je danes sestal z Dullesom. Razpravljala sta predvsem o ameriški pomoči Franciji v Indokini.

Danes se je sestal tudi odbor strokovnjakov za evropska vprašanja. Pripravljali je poročilo o vprašanih evropske združitve v zvezi z Nemčijo, razpravljali pa tudi o pripravah za eventualno konferenco s SZ. Predvsem je spričo različnih stališč Američani in Angleži nastalo vprašanje, ali naj se da pobuda za neposredno konferenco predsedniški vlad, ali za pripravljano konferenco, na kateri bi se zbrali zunanji ministri štirih sil, ali pa naj bi vprašanje četverne konference sploh šele sondirali zahodni komisarji v Nemčiji.

Drugo vprašanje v zvezi s to konferenco sta čas in predmet razgovorov. Američani so za pričetek septembra. Kar pa se tiče vsebine, so za to, da bi se sedaj v Washingtonu predvsem sporazumeli o skupnem stališču glede vseh možnih vprašanj, ki bi se uveljavila sprožiti na taki četverni konferenci s SZ.

O poročilu odbora bodo danes razpravljali na plenarni konferenci.

Sestal se je tudi drugi odbor konference, ki se je lotil vprašanja o združitvi Nemčije.

Lord Salisbury je nameraval danes obiskati Anthonyja Edena,

ki se zdravi na Rhode Islandu, a je ostal v Washingtonu, ker je lahko zbolel.

Washington, 12. julija. (Tanjug). V krogu konference zunanjih ministrov so postali pozorni na skupno objavo Sing Man Rija in Robertsona. Pričakujejo, da bodo Angleži jutri zahtevali natančno pojasnilo ameriškega stališča do Sing Man Rija in o nadaljnjih razgovorih za ameriško-jugoslovensko pogodbo o medsebojni pomoči.

Vesti iz Londona kažejo, da Angleži še vedno drugače presojajo položaj v zvezi s SZ kakor Američani. Zato so tudi veliki newyorški časniki začeli izražati mnenje, da arretacija Berlje ne bo vplivala na spremembo sovjetske »pomirljivosti«. V ameriškem zunanjem ministru še nadalje vprašajo pri tem, naj bi Zahod ne spremenil svoje politike. Slabosti SZ naj bi izkoristili za odločno akcijo, ne pa za pomirjenje.

Tako so se pojavila znamenja, ki ne vzbujajo nad, da bo v Washingtonu doseženo enotno stališče. Ta nesoglasja pa ne bodo prišla do izražanja ne v poročilih za časa konference ne v zaključnem poročilu. Delegacije se izogibajo govoriti o različnih v svojih stališčih, kar pa je tega pridrilo v javnost, bo le stežka dopolnjeno z novimi pojasnili. Konkretne razlike v stališčih bodo znane šele dolgo po konferenci.

Ri ne bo rušil premirja

Tokio, 12. julija. (AFP). — Robertson je prispel nocoj v spremstvu ameriškega veleposlanika v Južni Koreji Ellisa Briggsa v Tokio. Jutri se bo sestal z generalom Clarkom. Govorila bosta o poslednjih pogajanjih za premirje v Koreji. Nemara se bo sestal tudi s predsednikom vlade Jošido in drugimi japonskimi politikami.

Po prihodu je izjavil, da je dobil od Sing Man Rija zagotovila, da Južna Koreja ne bo obstruirala premirja.

Washington, 12. jul. (Tanjug). Tu živahno komentirajo sporazum med Sing Man Rijem in Robertsonom o premirju v Koreji in

sodijo, da zanj ni več ovir, če ga zdaj Severni ne bodo sabotirali. Seulska poročila ni razumeti tako, da so postavili nove pogoje za premirje, po drugi plati pa imajo ZDA »pravico vztrajati pri politični konferenci po podpisu premirja le, dokler jim njeno zavlečevanje ne bo presedlo«. Krogi blizu zunanega ministva izjavljajo, da komunikacije dejansko kaže, na nadaljnja pogajanja za pogodbo o medsebojni pomoči, kar nasprotuje nedavni Eisenhowerjevi izjavi, da bo o tem mogoče govoriti šele po podpisu premirja.

Sedaj ima nasprotni besedo in tudi možnost »nadaljnje obstrukcije«. ZDA so se po Robertsonu obvezale, »da bodo prekinile politično konferenco, če druga stranka ne bo pokazala dobre volje«.

To stališče razlagajo tako, da so ZDA privolile na kompromis glede Rijeve zahteve, naj bi privolile v nasilno združitve Koreje v primeru, da politična konferenca ne bi uspela. Zelo nedoločne formulacije sporazuma med Robertsonom in Rijem so sprožile vprašanje, ali gre za pristanek na to zahtevo ali pa samo za pomirjenje Sing Man Rija.

GRKI IŠČEJO KAPITALE V ANGLIJI

Atene, 12. julija. (AFP). Minister za finančno povezavo Markessinis je danes odpotoval v Anglijo, kjer se bo mudil teden dni. V Londonu bo imel razgovore o političnih in gospodarskih odnosih med Grčijo in Anglijo. Prizadeval si bo pridobiti Angleže za investicije v Grčiji, da bi si povečala svojo industrijo in kmetištvo ter se tako čimprej lahko odrekla ameriške gospodarske pomoči.

PEKING O BERIJI

Peking, 12. jul. (Tanjug). — Agencija Nova Kitajska poroča, da današnji »Peoples Daily« pozdravlja odlok o odstavbi Berije skor zmagajo KP SZ. List pripominja, da je Berija izpodkopaval enotnost partije in skušal postaviti notranje ministru nad partijo in vlado. KP Kitajske, pravi »Peoples Daily«, izraža svoj »globoki gnuš« nad čločkim stališčem izdajalca Berije.

ZADNJE ŠPORTNE VESTI

PANELINIOS PRVI V KOŠARKI

Beograd, 12. julija. (Tanjug). V mednarodnem košarkarskem turnirju prvakov je Crvena zvezda premagala Galata Saraj z rezultatom 57:66 (35:32). Panelinios pa Partizana z 57:55 (33:29). Potemtakem je prvi Panelinios, druga Crvena zvezda. Jutrišnja tekma med Partizanom in Galata Sarajem bo odločila, kdo bo na tretjem mestu.

MALI ROKOMET V NOVI GRADIŠKI

Nova Gradiška, 12. julija. (Tanjug). V državnem prvenstvu v malem rokometu za ženske so bili doseženi naslednji rezultati: Lokomotiva (Virovitica): Svoboda (Lj) 14:7, M. Klajić (N. Gradiška): Crvena zvezda 14:4, Crvena zvezda: Lokomotiva 5:4 in M. Klajić: Svoboda 8:6. Favorit za prvaka je M. Klajić.

PRVAKI SRBIJE V TENISU

Beograd, 12. julija. Letošnji teniški prvaki Srbije je postal Ilija Panajotović, za žene pa Krstoševićeva iz Novega Sada. Juniorski prvaki je Skrbić, juniorska prvakinja pa Gen-

PLAVANJE

MLADOST: UNION 108:88

Zagreb, 12. julija. (Tanjug). V mednarodnem plavalnem dvoboju je zagrebska Mladost premagala avstrijskega državnega prvaka s 108:88. Danes so bili doseženi naslednji rezultati: 200 m prsno moški: 1. Simperman (Mk): 2:53,3, 100 m prsto ženske: 1. Dokupil (Union) 1:18,4, 400 m prsto moški: 1. Fincl (Mk) 4:55,4, 100 m prsno ženske: 1. Neidhardt (Mk), 4 x 100 m moški: 1. Mladost 4:55,0, 4 x 100 m mešano ženske: 1. Union 5:43,5.

KOLESARSKO DIRKALIŠČNO PRVENSTVO

Zagreb, 12. julija. V dirkališčnem prvenstvu so dosegli prva mesta: na 200 m sprinta med juniorji Bogović (Jedinstvo), med seniorji Drago Bizik (Jedinstvo), na 1000 m s startom z mesta in na 4000 m Veselin Petrović. V zadnji disciplini je bil drugi Vidali (Odrad).

SAH

PIRC TRENTUTNO V VODSTVU

Snoči je bilo odigrano XII. kolo jubilejnega šahovskega prvenstva Slovenije. Rezultati: Šiška: Sikosek prek., Grosek: Germek prek., Hočvar: Izvekov 1:0, Guzel: Krivic remi, Pirc: inž. Vidmar remi, Kržišnik: Vavpetič 1:0, inž. Levčič: Gabrovšek remi, Premljak: Puc prek. Stanje: Pirc 9, Germek 8 in pol (2), inž. Vidmar 8 in pol, Kržišnik 8, inž. Levčič 7, Grosek 6 (2), Puc 5 in pol (1), Gabrovšek in Hočvar 5 itd.

PRED DNEVOM VSTAJE

»Tu je kobariška republika!«

Pred 10 leti so se v Kobarškem kotu partizani skupno s prebivalstvom junaško borili za svoje osvobojeno ozemlje

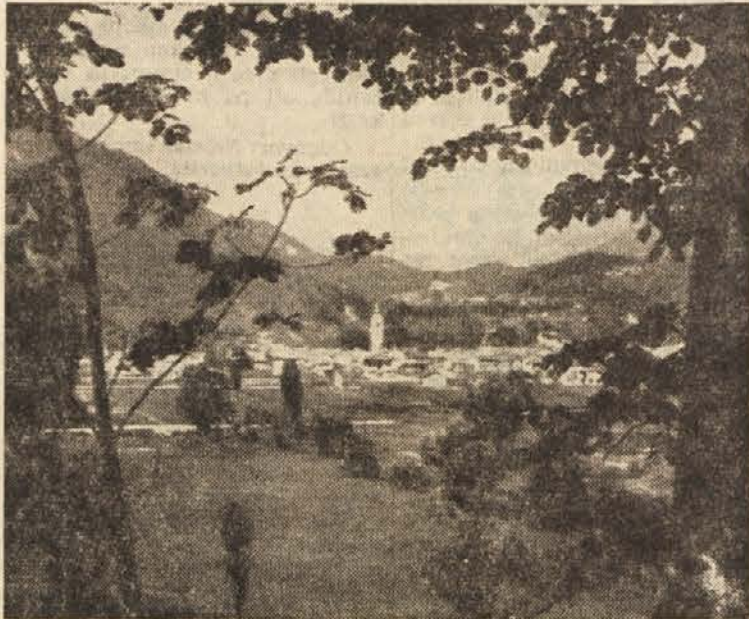
Letos jeseni bodo mnogi borci-partizani pohiteli v Kobarid. Tako živi so še spomini na slavne dni 1943. leta, ko je kobariško prebivalstvo prvič zažvelo v svobodi, prosto dolgoletnega fašističnega jarma! Nič čudnega, da v Kobaridu že sedaj pripravljajo slovesno proslavo desetletnice zgodovinskih dogodkov.

Po zlomu Italije se je pred navalom Nemcev najdalje upiralo osvobojeno ozemlje v gornjem Posočju, kjer so partizanski oddelki s pomočjo oboroženega prebivalstva odbijali nemško ofenzivo od septembra do konca oktobra. Središče tega ozemlja je bil Kobarid, partizani pa so utrdili obrambno črto na mostu Učje pri Žagi in na Stolu.

Nenavadno je bilo takrat v Kobaridu. Nenavadno predvsem za domačine. Na cesti ni bilo nikjer več videti zoprnih črnosrajčnikov, vsepovsod si videl le veselo, sproščene obraze in življenje se je pretakalo v radostnem in svobodnem ritmu po ulicah tega partizanskega velelesta. V Kobaridu se je trdno zasedla naša ljudska oblast, odločbe o redu in disciplini pa so vnašale v burne dni dobrodejne videz običajnega svobodnega življenja. V mestu se je nastanil štab Goriške XXVII. divizije s tovarišem Albertom Jakopičem-Kajtimirov na čelu. In konec oktobra so v Kobaridu že prvič svobodno volili. Še važnejše od tega pa je bilo to, da je »Kobariška republika« zajela celo najbolj zapadne predele slovenskega ozemlja ter pomaknila svoje meje do Čedad. Beneški Slovenci so se namreč prav tako uprli fašistom kot ostali Primorski Slovenci. K uporji jih je vzpodbujalo dolgoletno sovraštvo do fašistov, ljubezen do svobode, ki jim je od fevdalne dobe pa do današnjih dni pomagala očuvati jezik, ter spomin na partizane Gregorčičeve brigade, ki so bili maja tistega leta prvič prišli v Beneško Slovenijo.

Kobariška republika nikakor ni šla v račun Nemcem, saj jim je prekršila pravo pot in zvezo z Nemčijo. Najtežja bitka je vzplamela 6. oktobra 1943 ter bo ostala vedno v spominu slovenskih Benečanov. Nemci so z močnimi silami predrli do Nadiške doline in okrog tisoč vojakov je pridrl v Lander. Domačini so tisto pot pokazali vse svoje junštvo. Stari in mladi so zagrabili za orožje, obkolili Nemce in še pravi čas zavzeli vas, da zverji v človeški podobi niso uspeli pobiti vaškank in njihovih otrok. Dve sto svojih vojakov so tistokrat pokopali Nemci. Dne 26.

oktobra se je začela nemška ofenziva pri Sv. Kvirinu. Se težji so bili napadi na severnem področju, od koder so Nemci pritiskali proti Stolu. 18. soška brigada jih je razgnala pri Žagi. Nemcem ni bilo žal žrtev in niso štedili svojih vojakov pri nadaljnjih napadih. Z močnimi sil-

Pogled na Kobarid

lami so pritiskali proti Kobaridu, za katerega se je vnela zadnja dva dni v oktobru vroča bitka. Več kot 200 Nemcev je padlo, preden so se partizanske čete v redu umaknile deloma na planine pod Kromom, deloma v Slovensko Benečijo, drugi spet na Matajur. Posebno na Mata-

jurju so bile v novembru krvave bitke, vendar se je partizanom posrečilo, da so se iz ofenzive v ofenzivo srečno pretokli.

V ilegalni brošuri, ki jo je izdal 1944. leta Propagandni odsek IX. korpusa NOV in POJ pod naslovom »Leto borb ob Soči«, so v spominu na te do-

godke v prispevku o Kobariški republiki zapisali: »Zopet je našo lepo Kobariško prekrila sužnost, a vsi vemo, da le za malo časa.« To ni bilo prazno prerokovanje. Partizani in kobariško ljudstvo, ki je leta 1943 prvič zadikalno svobodno, so enako trdno verovali v prihodnost, ki je prišla.

Z LJUBLJANSKEGA TRGA

Krompir se bo še pocenil

Te dni je cena novemu krompirju na ljubljanskem trgu padla na 19 din naproti 24 din pred enim tednom in 60 din v prvi polovici junija, ko je prišel na trg prvi letošnji pridelek. Sedanja cena pa je še vedno visoka, kajti vse kaže, da bo spričo pričakovane obilne letine nadalje precej popustila, in sicer pod lansko ceno, ki je znašala v jeseni 18 din.

Zgodnji krompir iz Istre in Kopra tudi na zagrebškem trgu ni bil cenejši. Nasprotno vprav trgovci iz Zagreba so na trgu v coni B oziroma v Kopru najbolj navijali ceno zgodnjemu krompirju. Pretekli teden je cena na ljubljanskem trgu popustila za pet din zaradi tega, ker je začel prihajati na trg tudi zgodnji krompir iz pujskega pridelovalnega področja. Lahko torej računamo, da bo spričo dobre letošnje letine cena še precej nižja, ko bo na razpolago krompir iz vseh pridelovalnih področij v Sloveniji.

Vreme v preteklem tednu

Ze preteklo nedeljo, t. j. 5. tega meseca, se je globoko področje nizkega zračnega pritiska nad južno Skandinavijo polagoma pomiknilo in umikalo po svoji obalni poti proti vzhodu. Val hladnega polarnega zraka, ki je v jutranjih urah tega dne prekal osrednjo Francijo in v opoldanskem času že zajel severozahodne predele Alp, je dal izredno izdatne padavine v teh področjih.

Člani tarifne komisije so drug drugemu zviševali plače. S seje sindikalnega aktiva gradbišča »Pod Gradom«.

Na seji sindikalnega aktiva gradbišča Pod Gradom (podjetje »Slovenija ceste«) v Ljubljani, je bilo danes mnogo govora o nepravilnem plačevanju delavcev. Člani aktiva so kritizirali primere, ko so nekaterim delavcem povišali plače dvakrat ali trikrat zaporedoma, medtem ko je mnogo pridnih delavcev ostalo pri starih nizkih plačah.

Občinski ljudski odbor Sempeter pri Gorici je razglasil 13. septembra za praznik svoje občine v spomin na 13. september 1943, ko je oboroženo ljudstvo z uspehom odbilo prvi napad nemške vojske.

Na Dvoru je zelo slabo razvita obrtna dejavnost. Za daljši čas nima nobenega frizerja, šivilje in tudi nekaterih drugih obrtnih delavcev manjka, medtem ko deluje v tem kraju precej šušmarjev. Da gre tako stanje na škodo skupnosti, je povsem razumljivo. Sušmarji niso prijavljeni, ne plačujejo davka na dohodnine in tudi drugače ne koristijo skupnosti.

Z NAŠI KRAJEV

Celjska »Svoboda« pred zletom

Prav bo, če spregovorimo pred velikim praznikom »Svoboda« celjskega okrožja tudi o uspešnih in težavah, v katerih dela in se razvija celjska »Svoboda«. V industrijskem mestu z več tisoč delavci šteje Delavsko kulturno-umetniško društvo »Svoboda« samo 400 članov in še izmed teh je aktivnih »svobodašev« samo 180. Zdej imajo že dramatsko in šahovsko sekcijo ter moški in ženski pevski zbor. V bližnji bodočnosti nameravajo ustanoviti tudi tamburaški orkester. Potrebne instrumente za to že imajo.

Le-ta si je svoje osnovno znanje izpopolnil na prvem in drugem tečaju za režiserje, kamor ga je poslalo matično društvo. Tako ima zdaj celjska »Svoboda« režiserja-delavca, ki učevci tri dramske grupe. Za okrožni zlet »Svoboda«, ki bo v Celju dne 26. julija, študirajo dramo »Ugasle luči«.

Socialni sestav članov celjske »Svobode« nam jasno govori o tem, da se celjski izobraženci malo zanimajo za kulturno-prosvetno delo delavcev. V društvu so izključno delavci, manjka pa profesorjev, učiteljev, zdravnikov in drugih javnih delavcev, ki bi z delom pomagali zboljšati kulturni nivo delavca. F. K.

Veterinarski pomočniki so ustanovili društvo

Nedavno so v Ljubljani ustanovili Društvo veterinarskih pomočnikov LRS. Ob zadnji reorganizaciji Društva veterinarjev so veterinarski pomočniki izstopili iz društva, ker je društvo, veterinarjev bilo veljansko v Mednarodno zvezo. Veterinarski pomočniki so že dolgo občutili potrebo za društvom. Srednja veterinarska šola je bila ustanovljena takoj po osvoboditvi, sedaj pa se nepopolnoma ukinja, ker je za več pomočnikov, kot bi jih potrebovali. Zato si je društvo na ustanovnem občnem zboru zadalo nalogo, da posreduje pri okrajnih ljudskih odborih. Društvo veterinarjev LRS in veterinarski inspekciji, da bi zaposlili vse veterinarske pomočnike. Društvo si bo prizadevalo, da bo strokovno usposabljal svoje člane. Da bi društvo uspešno opravilo svoje poslanstvo, bo sodelovalo z enakimi društvi v bratskih republikah in Društvom veterinarjev. Društvo pričakuje podporo in razumevanje od vseh priklonljiv in činiteljev, zlasti pa od veterinarjev. L. I.

OTROCI ZAPIJEJO Približno TOLIKO, KOLIKRŠEN JE OBČINSKI PRORAČUN ZA KULTURNO DEJAVNOST

Anketa o uživanju alkoholnih pijač, sestavljena ob zaključku šolskega leta na šolskih ustanovah črnomeljskega okraja, nam je dala nekaj zanimivih, hkrati pa poraznih ugotovitev. Oglejmo si jih! Naše osnovne šole in gimnazije obiskuje 3200 učencev. Izmed teh ne uživa alkoholnih pi-

res ni mnogo! Toda dalje! Kmet-pijač, sestavljena ob zaključku šolskega leta na šolskih ustanovah črnomeljskega okraja, nam je dala nekaj zanimivih, hkrati pa poraznih ugotovitev. Oglejmo si jih! Naše osnovne šole in gimnazije obiskuje 3200 učencev. Izmed teh ne uživa alkoholnih pi-

Belokranjska folklorna skupina (iz filma »Pomlad v Beli krajini«)

Kulturni dom v Trbovljah bo skoraj odprt

V počastitev Dneva vstaje bodo v Trbovljah odprli nov kulturni dom, v katerem se bodo Trboveljčani kulturno izživljali ter izobraževali. Dom Svobode, za katerega je napravil osnutek inž. Bubek, so začeli zidati lani v septembru. Dom bo imel lepo urejeno čitalnico, sejno dvorano za kino in gledališče z vsemi pritliklami, kegljišča in okrepčevalnico. V dom so vložili približno 22 milijonov, za kar naj nam ne bo žal, saj bomo z domom dobili tisto, kar najbolj potrebujemo. Svoboda v Trbovljah ima zdaj okoli 500 članov, ko pa bo imela svoj dom, upamo, da se bo število članstva povečalo.

jač 348 učencev, po ¼ litra tedensko popije 1762 učencev, po ½ litra tedensko ga pije 738 učencev, po en liter v tednu si ga privoščijo 259 učencev; več kot en liter v tednu ga popije 93 učencev. Za zajtrk uživa vino samo včasih 583 učencev, stalno pa namesto zajtrka pije alkoholne pijače 18 učencev. Številke nam povedo marsikaj! Ali moremo pričakovati od naših učencev, ki se redno nacejajo z vinom, da se bodo uspešno učili?

Bralci predlagajo »Kopalni« vlak ali »kopalni« avtobus

Skofja Loka je ljubljancem prav dobro znana kot prijetna izletniška točka, zlasti poleti zaradi tople Sore. Sicer je mnogo kopalcev-Ljubljancem, ki se ob nedeljah kopljejo v Sori, vendar pa se le-ti večinoma zadovoljijo s kopanjem v Medvodah ali Goricanah, od Skofje Loke, kjer je kopanje spričo urejenega kopalnišča najprijetnejše, pa jih zaide kaj malo.

Lani poleti, ko je ob nedeljah zjutraj vozil od Skofje Loke kopalni vlak, je bilo na bregovih Sore mnogo kopalcev-Ljubljancem, ki so bili s takim nedeljskim odihom nadvse zadovoljni. Zato bi bilo prav, da bi tak poseben vlak vozil tudi letos. Skoraj gotovo bi bil bolj zaseden kot pa kopalni vlak na Reko. Se ena rešitev je mogoča, ki se kar sama ponuja. Pred meseci je škofjeloško Turistično društvo kupilo udoben avtobus, ki ga je uporabljalo za skupinske izlete. Ob primerni propagandi bi Turistično društvo ob nedeljah moglo uvesti redne vožnje za kopalce iz Ljubljane v Skofjo Loko. Brez dvoma bi bil tak prevoz ugodnejši za izletnike, saj bi jih avtobus pripeljal prav pred kopalnišče, s čimer bi odpadlo prepiranje v avtobusu na redni progi med kolodvorom Skofja Loka in mestom.

Novi slovenski grobovi na tujem

V Clevelandu so umrli: Janez Jevnik, doma iz Stojanskega vrha, fara sv. Križ na Dolenjskem, Friderik Plešničar, star 78 let, doma iz Trnovca pri Gorici, Janez Kirn, star 77 let, doma iz vasi Spodnje Dule, fara Skočjan na Dolenjskem, Anton Jeras, star 74 let, doma iz Srednjih Gameln, od koder je prišel kot mlad v Ameriko pred 32 leti, Jože Tomazič, po domače Rossetti in Marliju Anušvar roj. Mavsar, doma iz Zdenске vasi, fara Videm, od koder je prišla v Ameriko l. 1909; slednje tri je zadela kap. V Colorado je umrl Stanko Kukuljan, star 70 let, doma iz vasi Kukaljane na Primorskem. V Tucsonu v Arizoni je umrl Gregor Rant, star 45 let, rojen v Clevelandu. V Chisholmu je umrl Matija Vesel, star 79 let, doma iz vasi Hrib pri Loškem potoku, v Library je umrl Janez Blažič, star 72 let, doma iz Zirov nad Skofjo Loko. V Alabamy je umrl Anton Koko, doma iz Črnega loga pri Sent Jerneju.

Drobne vesti z Goriškega

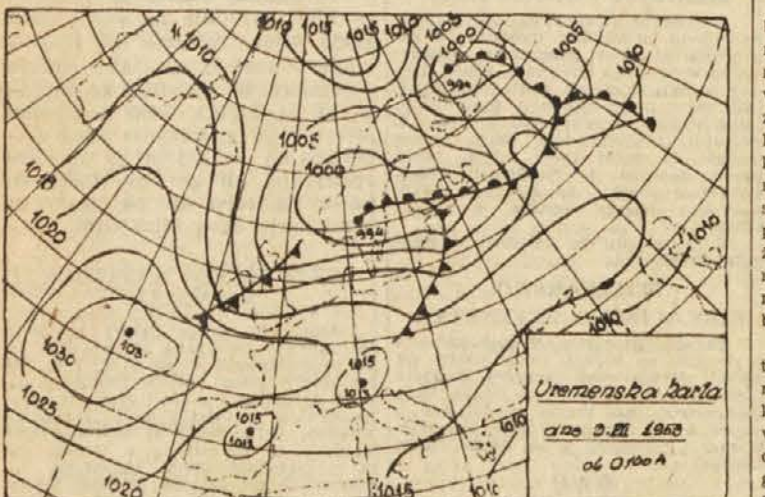
Občinski ljudski odbor Sempeter pri Gorici je razglasil 13. septembra za praznik svoje občine v spomin na 13. september 1943, ko je oboroženo ljudstvo z uspehom odbilo prvi napad nemške vojske.

Te dni so v Novi Gorici zbori volivcev, ki so bili vključ precejšnji vročini dobro obiskani. Ljudski odborniki so poročali o delu mestnega občinskega odbora. Zaradi kratke odmerjenega časa ni bilo moči razpravljati o vseh vprašanjih. Nekateri volivci so predvsem kritizirali trgovska podjetja na območju občine, ki glavno skrb posvečajo odpiranju novih poslovalnic, medtem ko manj skrb za to, da bi potrošnikom nudili večjo izbiro blaga — predvsem živil — po čim solidnejših cenah. Volivci so ugotovljali, da tudi novogoriško gostinstvo še mnogo zaostaja v odnosu na druge kraje. Tako a. pr. Novogoričani ne morejo razumeti, čemu morajo piti skoraj mlacne pijače, ko lednica v Sempetru prodaja led celo na jesenice. Volivci so tudi opozorili na dejstvo, da delo pri izdelavi urbanističnega načrta prepočasno napreduje in da prebivalstvo premalo sodeluje pri tem delu. Nečr, ki bo izgotovljen med štirimi stenami, najbrž ne bo najboljši.

Nerazvita obrtna dejavnost gre na škodo skupnosti

Na Dvoru je zelo slabo razvita obrtna dejavnost. Za daljši čas nima nobenega frizerja, šivilje in tudi nekaterih drugih obrtnih delavcev manjka, medtem ko deluje v tem kraju precej šušmarjev. Da gre tako stanje na škodo skupnosti, je povsem razumljivo. Sušmarji niso prijavljeni, ne plačujejo davka na dohodnine in tudi drugače ne koristijo skupnosti.

Na Dvoru bi morali bolj skrbeti za obrtno dejavnost. Najno je potrebno, da dobijo frizerja. Potrebna je tudi mesnica, šiviljska delavnica in tudi gostišče, ker sedanje ne ustreza potrebam kraja. Dobro bi bilo namreč odpreti še eno, to pa zaradi konkurence, ki vselej pozitivno vpliva na poslovanje. K. M.

tlaka prodrlo daleč proti jugu in gnalo s saboj vlažne zračne mnote proti Angliji. V višinah nad pet tisoč metrov, zlasti nad južno Anglijo, se je zrak močno ohladil. Temperatura je padla v 24 urah na 8 do 10 stopinj Celzija, a tudi v nižjih plasteh za 2 do 3 stopinje Celzija. Anglija, pretežni del Francije, Belgija, Nizozemska in Severna Nemčija so bile deležne obilnih padavin, a pri nas je vladalo lepo vreme s slabotnimi plohami v po. oldanskih urah. V četrtek se je

da se nam v prvi polovici prihodnjega tedna obeta nestalno, hladno deževno vreme, a v višinah nad 2000 m pa celo nekaj snežnih padavin. V preteklem tednu je padlo največ padavin na Primorskem, a najmanj v vzhodni Sloveniji. Izmerjene so bile sledeče množine: Ljubljana 34 mm, Planica 42 mm, Jezersko 42 mm, Slovenj Gradec 28 mm, Celje 28 mm, Maribor 22 mm, Murska Sobota 11 mm, Ajdovščina 49 mm, Postojna 77 mm in Novo mesto 30 mm. Janko Pučnik

V SEGA PO MALEM ZA VSE

Nevarnost atomske vojne še ni prenehala

S konference medicinskih strokovnjakov v severno-atlantskem paktu včlanjenih držav

Na drugi konferenci višjih medicinskih strokovnjakov v severnoatlantskem paktu včlanjenih držav so obravnavali važna vprašanja sanitarnih potrebščin ter medicinskih naprav in zdravil. Konferenca je bila v Vrhovnem štabu zavezniških sil v Evropi, v Parizu. Vsi govorniki so poudarjali, da bo treba posvetiti v vseh armadah mnogo večjo pozornost medicinski izobrazbi. Nevarnost atomske vojne še ni prenehala.

Zato naj bi se vsi vojniki, mornarji in letalci naučili, kako je treba ranjenim tovarišem takoj pomagati. Če bi izbruhnila nova vojna, bi vsakega ranjenca ne mogli posebej nuditi pomoči. Pomagati bi jim morali njihovi najbližji tovariši.

Na konferenci so pokazali tudi najnovejše vrste vojaških uniform. Splošno zanimanje so vzbudile proti hudemu mrazu odporne in razne druge zaščitne uniforme. Med njimi so bili tudi zaščitni oklepi, ki so jih vojniki Združenih narodov polzkusili na Koreji, in najnovejše vrste zaščitna oprema za letalce. Strokovnjaki so tudi obravnavali življenjske in atome v podmorju, dalje koordinacijo civilnega in vojaškega medicinskega dela, opremo in oskrbo, posebno metode obrambe pred napadi z atomske bombe, nakup in uporabo helikopterjev za medicinske namene, antibiotikov in potujočih ambulanc ter izenačenje medicinskih metod.

Prevoz potnikov s helikopterji

Belgijska družba za letalski promet »Sabena« bo prva na svetu, ki bo začela prevažati potnike s helikopterji. S 1. septembrom se bo začel redni potniški promet s helikopterji na progah Bruselj-Bonn z vmesnimi postajami v Lütichu in Kölnu, Bruselj-Rotterdam z mi postajami v Lütichu in Bruselj-Lille. Na progi Bruselj-Rotterdam bodo 6 dni v tednu letali trije helikopterji v obeh smereh, na obeh ostalih progah pa po dva ali trije, kolikor bo pač potnikov. Voznina bo znašala od kilometra v našem denarju približno 16 din, torej od Bruslja do Bonna kakih 5000 din. Družba dela za zdaj še z izgubo, upa pa, da se bodo ljudje sčasoma navadili na potovanje s helikopterji, da bo lahko v treh ali štirih letih nadomestila sedanje helikopterje z enim pilotom in sedmimi potniki z velikimi helikopterji za 30 do 40 potnikov.

MALI LEKSIKON

Vprašanja:

Ali je kdo kdaj odgovarjal pred sodiščem, če je postal na hiši streljavec?

Iz katere slavne srednjeveške knjižnice so odnesli knjige, da bi jih porabili za steljo konjem?

Koliko povelj si lahko zapomni pes?

Kateri stari narod ozlic dokaj razviti kulturi ni vedel za uporabo pluga?

Odgovori:

Prvi streljavec je izdelal leta 1760 B. Franklin. Pozneje so mnogi ljudje spoznali praktične strani streljave, ki varuje poslopja strele. Streljave so začeli postavljati na hiše. Kakor pri vsaki novotariji, pa so se tudi v tem primeru oglašili nasprotniki, čes da prav streljavec pritegne strelo. Robespierre je še kot mlad advokat pred sodiščem zagovarjal ljudi, ki so imeli na hišah streljave. Ta, pozneje znani francoski revolucionar in eden izmed voditeljev revolucije se je vneto zavzemal za streljave.

Fevdalni mogotec in eden izmed vojskovodij katoliške lige v tridesetletni vojni Johann Tilly je leta 1622 zavzel staro mesto Heidelberg, v katerem je bila že leta 1386 ustanovljena univerza. Osvajalci niti sloveči heidelberški »Palatinski knjižnici« niso prizanesli. Del knjig so uporabljali za konjsko steljo, drugi del pa poslali na sto mrazih kot darilo rimskemu papežu. Knjige so prišle iz Rima nazaj šele leta 1816 in spravili so jih v veliko heidelberško univerzitetno knjižnico.

Po uspehih, ki so jih dosegli z nekim zelo razvitim nemškimi ovčarjem, sklepajo, da lahko pes razume do tri stot povelj, seveda ne vsakega. Posebno razumni so ovčarji. Omenjeni nemški ovčar razume celo sestavljena povelja, kakor: »Pojdi domov in počakaj pred vrati.« »Dvigni tace na mizo.« »Lezi pod okno.« itd. Za največji uspeh, ki so ga dosegli s tem psom, je veljal poskus z razlikovanjem stvari. Izmed treh stvari, ki so jih položili predenj, je znal ovčar zgrahiti tisto, ki so mu jo označili samo z izgovorjenim imenom.

Mnogi narodi so poznali uporabo preprostega lesenega pluga za obdelovanje zemlje, čeprav so bili na zelo nizki stopnji. Edini narod, ki pluga ni poznal, je bil v srednjem delu Amerike živeči Majja. Zanimivo je, da je imel ta narod slikovno abecedo, da je poznal številke in ni bilo njihove uporabe, da je dosegel znatne uspehe v astronomiji in da je imel zelo razvito aritmetiko. Koruzo pa je sejal v jamice, ki so jih delali v zemljo s palčami. Pluga in oranja Majja sploh niso poznali. Zato so svoja zemljišča često zapuščali in šli iskati novo rodovitno zemljo. S tako primitivnim obdelovanjem so zemljo kmalu izpraznili in ker je niso znali preorati, jim ni več rodila.

V sredo smo poročali o velikem uspehu angleške podmornice »Andrews«, ki je prevozila 5520 km dolgo pot čez Atlantski ocean pod vodo. Na sliki vidimo zagotovljeno podmornico z njeno posadko.

Bo zdaj bolje?

(Ob združitvi športnih društev »Gregorčič« in »Bratstvo« na Jesenicah)

Pred dnevi so se zbrali v domu Partizana člani vseh sekcij in klubov športnih društev »Gregorčič« in »Bratstvo« ter številni ljubitelji športa na Jesenicah. Dnevni red skupnega izrednega občnega zborna je obsegal samo eno točko: združitve obeh športnih društev. To se je po kritičnih poročilih predsednikov obeh društev in po burni razpravi ter pojasnjevanju tudi zgodilo. Ustanovljeno je bilo novo »Športno društvo Jesenice«, njegova barva pa je rdeče-bela. Ob tej priliki ne bo odveč, če na kratko preiščemo vzroke, ki so hromili športno življenje na Jesenicah po vojni. Iz razprave, v katero so zelo vneto in živo posegali zastopniki posameznih športnih panog obeh dosedanjih društev, se je videlo, da sta se društvi razen z materialnimi težavami borili tudi s pomanjkanjem čustva odgovornosti in športne discipline nekaterih članov in odbornikov. Od športnih funkcionarjev, ki so se pred letom ali pa še prej pustili izvoliti v vodstvo svojega društva, jih je dobra polovica kmalu po izvolitvi pustila društvo na cedilu in brezvestno stala ob strani. Isto velja tudi za nekatere člane posameznih sekcij, saj smo na Jesenicah zabeležili menšaj da edinstveni in žalostni primer, da so nekateri nogometaši »Gregorčiča« hoteli izrabljati svojega trenerja kot čistilca čevljev.

Na skupnem občnem zboru je večina športnikov ostro obsodila navedene in druge nepravne pojave ter sklenila kreniti na novo, plemenitejšo športno in tekmovalca vredno pot. Resno so obljubili, da bodo odslej v kralj zbirali vse morebitne razpriske, koristolovstvo in nergaštvo. S skup-

nimi močmi bodo delali pri gradnji velikih športnih naprav, s katerimi se bodo Jesenice ponašale že v bližnji bodočnosti: moderno letno in zimsko kopališče, drsališče in žičnica za Mičakljo. V. G.

NA JUBILEJNEM SAHOVSKEM SAMPIONATU Uspela partija inž. Levčiča

Chess board diagram showing a game position. Labels include BELI: Guzel, CRNI: inž. Levčič, španska partija. Moves listed: 1. e2-e4 e7-e5, 2. Sg1-f3 Sg8-g6, 3. Lf1-b5.

DANES IN JUTRI

GLEDALIŠČA

OPERA FESTIVALNE PREDSTAVE: Ponedeljek, 13. jul ob 20. Gounod: »Faust«, izven. Zaradi poslabšanja vremena bodo naslednje operne predstave za Ljubljanski festival v poslopju opere in ne več na vrtu Doma JLA. Vstopnice, ki so bile za »Fausta« že prodane za vrt, se pri operni blagajni zamenjajo v kolikor je bilo več vstopnic prodanih kot obsega operni avditorij sedežev, bo blagajna povrnila vstopnico. Začetek predstav operi bo ob 20. uri. Zamenjava vstopnic za »Fausta« bo pri dnevni blagajni v operi že od danes dalje.

RADIO

Dnevni spored za ponedeljek, dne 13. julija 1953. Poročila: 5.30, 6.30, 12.30, 15, 19.30 in 22. Dobro jutro, dragi poslušalci! (Pester glasbeni spored), vmes ob 5.19 Jutrarnja telovadba — 8. Jutrarnja telovadba — 7.-7.5. Radijski kolektor — 12. Opoldanski koncert — 12.45 Zabavna glasba, vmes objave — 13. Malo od večerj in malo od danes (zabavna glasba) — 13.30 Novi filmi — 13.40 Pester spored slovenske narodne glasbe — sodelujejo: Janez Triller, duet Zlata Gasparič in Milena Jerabič, Avgust Stanko, Vaški kvintet in Akademski pevski sekste — 14.30 Radijske reklame — 14.40 Nekaj glasbenih novosti našega arhiva 15.10—15.30 Zabavna glasba, vmes objave — 18. Tri operne fantazije — 18.30 Okno v svet — Indokitska država Kambodža — 18.40 »Naši amaterski zborje poje moški zbor «Grafika» p. v. Slavka Mihelčiča — 19. Radijske reklame — 19.10 Zabavna glasba, vmes objave — 19.30 Radijski dnevnik — 20. Večerni simfonični koncert — 21. Iz sodobne črnogorske književnosti (literarna oddaja ob Dnevu vstaje črnogorskega ljudstva (Mihajlo Lalič: »Svatha« — 21.25 Igrajo veliki zabavni orkestri — 22.15 Plesna glasba — Igrata Plesni orkester Radia Ljubljana in Ljubljanski plesni sekste — 22.55—23. Lahko noč 23.—24. Oddaja Radia Jugoslavija za tujino na valu 327.1 m (Prenos iz Zagreba).

KINO

KINO »UNION«: ital. film »Ljubezen in strup«. Tednik: Filmske novosti št. 28. Predstavi ob 18 in 20. uri. KINO »KOMUNA«: amer. film »Carrie«. Brez tednika. Predstavi ob 18 in 20.30 uri. KINO »SLOGA«: ital. film »Zid Malapage«. Tednik. Predstavi ob 18 in 20. uri. KINO »SOCA«: premiera amer. filma »Paula«. Tednik. Predstavi ob 18 in 20.30 uri. Prodaja vstopnic v vseh štirih kinematografih od 17. ure dalje. L. KINO »Tivoli«: premiera amer. filma »Paula«. Tednik. Predstava ob 20.30 uri. Prodaja vstopnic v obeh letnih kinematografih eno uro pred pričetkom predstave KINO »SISKA«: amer. film »Podvodna četa«. Tednik. Predstavi ob 18 in 20. uri. Prodaja vstopnic od 17. ure dalje. KINO »TRIGLAV«: Zaprt. L. KINO »DOM MILICE«: amer. film: »Podvodna četa«. CELJE »UNION«: amer. film »Raspodija obožnosti«. CELJE »DOM«: angleški film »Hotel Sahara«. BLEJ: amer. barvni film »Ljubezen je lepše«. KAMNIK: franc. film »Ustreljen ob zori«. JESENICE: Radio in letni Svoboda: amer. barvni film »Veliki Caruso«. PLAVŽ: avstr. film: »Dvorni svetnik Gelgers«.

Vremensko poročilo

hidrometeorološke službe LRS

Stanje vremena 12. julija ob 7. uri. Depresija severozahodno od Anglije se še nadalje poglablja in povzroča padavine v Angliji in zahodni Franciji. Nad srednjo Evropo pa se je ustvarilo sekundarno jedro visokega zračnega pritiska. Danes dopoldne je bilo v Sloveniji lepo vreme z delno oblačnostjo, zjutraj pa je bilo v kotlinah oblačno vreme. Najnižja temperatura je bila v Planici 3 stopinj Celzija. V Ljubljani je znašal danes zjutraj ob 7. uri zračni pritisk 738,2 mm, rahlo raste; temperatura zraka 10,9 stopinj Celzija, vrhušnja maksimalna temperatura 18,8 stopinj Celzija; relativna vlažna 96 odstotkov, popolnoma oblačno, vidljivost 3 km. Napoved za 13. juli 1953: Pretežno lepo vreme, z delno oblačnostjo v dopoldanskem času, popoldne pa naraščajoča oblačnost. Temperatura se bo nekoliko dvignila. Prevladoval bo miren jugozahodnik.

DELO DOBI

Industrijska papirniška šola Vevče-Ljubljana sprejme s 1. septembrom star 66 let; predavatelj za tehnologijo lesovine, celuloze in papirja, predavatelj za strojeslovje, mehansko tehnologijo, enčlenkopijske pogonskih strojev in strojne elemente, upravnik internata in vzgojitelja. — Prošnje dostavi ravnateljstvu šole, kjer lahko dobijo interesi tudi vse ostale informacije.

PREMOGOVNIK

»MILJEVINA« FOČA

PRODAJA:

- 1. Parno lokomobilno znamke »Brand«, jakosti 150 KS
2. Parno lokomobilno znamke »Lanz«, jakosti 70 KS
3. Kamion »Pionir«, nosilnosti 3 tone
4. Kamion »Chevrolet«, nosilnosti 1,5 tone
5. dve garnituri kompletnih jamskih razvodnih baterij znamke »Jou« 380 W 225 amperov
6. Avtomatski izpraznjevalec za jamske vozičke 500 mm
7. Par konj, zdravih, mladih, srednje velikosti

Luči v sobi za biljard in v salonu so bile ugasnjene. Razen nekaterih služabnikov je v hiši že vse spalo.

»Gospod Dominey« je začel zdravnik, »ta vrnitev gospe Domineyjeve me je zelo presenetila. Jutri sem nameraval z vami govoriti o položaju.«

»Zelo rad bi slišal vaše poročilo«, je dejal Dominey.

»Moje poročilo je ugodno«, je odgovoril zdravnik samozavestno. Čeprav bi ji še ne bil dovolil tako nenadoma zapustiti sanatorij, ko bi bil to vedel, vendar je nobena sila tam ni mogla zadržati. Razen fiksnе ideje je gospa Dominey telesno in duševno popolnoma zdrava.«

»Kakšna pa je njena fiksna ideja?«
»Da vi niste njen mož.«
Dominey je nekaj časa molčal. Potem pa se je nekam nenaravno nasmehnil.

»Ali more biti človek popolnoma razumen«, je vprašal, »pa je vendar predmet halucinacije, ki napravi vse okrog njega nestvarno?«

»Gospa Domineyjeva je popolnoma prisebna«, je odgovoril zdravnik osorno, »kar pa se tiče te halucinacije, je vaša stvar, da jo preženete.«

»Morda bi mi lahko kaj svetovali?« je predlagal Dominey.

»Lahko, in govoril bom z vami popolnoma odkritosrčno«, je odgovoril zdravnik. »Predvsem, na vas je videti nekatere očitne spremembe, ki bi utegnile biti podlaga njene halucinacije. Na primer, v teh sedmih mesecih, odkar ste se vrnili v Anglijo, kaže, da ste odkrili v sebi povsem novo osebnost, kaže, da ste se odrekli vsem starim, grdim navadam, pijete zmerno, premagali ste svojo divjo naravo ter zbrali okrog sebe kot prijatelje zanimive in resne

ljudi. Kaj takšnega sploh ni bilo moč pričakovati od tistega Everarda Domineyja, ki je pred desetimi leti pobegnil iz Anglije.«

»Vi opravičujete mojo ženo«, je odgovoril Dominey.

»Nje ni treba opravičevati«, mu je odgovoril stari zdravnik ostro.

»Bila je zvesta žena, mučenica, ki jo je mučila huda bolezen, te boleznj pa je bila kriva, milo rečeno, vaša nespodobnost in nepremišljenost. Kakor pri vseh dobrih ženah je oproščanje njena druga narava. Zdaj je njena želja, da bi zavzela v vašem življenju pravo mesto.«

»Toda če se bo njena halucinacija nadaljevala«, je vprašal Dominey, »če bo še zmeraj resno dvomila, da sem njen mož, kako bo tedaj mogla to storiti?«

»To je vprašanje, s katerim se bova morala boriti«, je odgovoril zdravnik strogo. »To, da je bila vaša žena pripravljena vrniti se k vam, čeprav ste predmet te halucinacije, je stvar, ki

je ne morem ne obravnavati, ne razumeti. Nocoj prihajam k vam, da vam dam važno nalogo. Zmeraj morate imeti pred očmi, da je vaši ženi potreben še en korak, pa bo popolnoma zdrava. Dokler ta korak ne bo storjen, je vaša naloga zelo težavna, toda nujno potrebna.«

Dominey je za hip stisnil zobe. Na sebi je čutil prodorni pogled zdravnikovih sivih oči, ki so zažarele izpod njegovih gostih obrvi, kadar se je z .oko na kolenih sklonil naprej.

»Reči hočete«, je dejal Dominey morno, »da morava z ženo, dokler ne preide ta halucinacija, ostati v takšnih odnosih, v kakršnih sva bila, odkar sem se vrnil.«

»Razumeli ste me«, je pritrdil zdravnik. »To je zelo zamotana zadeva, toda lotiti se je morava — ali boljše rečeno, vi se je morate. Lahko vam zagotovim«, je nadaljeval, »da so vsa njena ostala slepila izginila. Zdaj govori o duhu Rogerta Unthanka, o njegovih krikih ponoči in o njegovih skrivnostni smrti kot o dogodkih iz bolesterne ali daljne minulosti. Prav dobro se spominja svojih poskusov, da bi vas ubila, in globoko jih obžaluje. Zdaj sva prišla do prave nevarnosti. Kaže, da vam je zelo vdana in da vas ljubi, čeprav misli, da niste njen mož.«

Dominey je odmaknil stol od ognja, ko da se je opekeli. Njegove oči so se kar prilile k zdravnikovim.

»Moj namen ni to tolmáčiti«, je nadaljeval zdravnik resno, »menim pa, da je moja dolžnost opozoriti vas, da jo ta vdanost lahko privede daleč. Gospa Dominey je po naravi izredno nagajna k ljubezni. Boljše telesno zdravje in večja udeležba v človeških čustvih so najbrž znova zdravila v njej vse tiste težnje, ki so v njej povečale ljubezen do vas. Sprito vašega položaja kot moža je to nekaj čisto naravnega. Opozarjam vas, gospod Dominey,

